Sapere aude

Sayı 1 - Kış 2024
Altı Aylık Genç Düşünce Dergisi

İçindekiler

04. TÜRKİYE NEDEN LİBERALLEŞEMİYOR?

Demokratikleşmenin gerçekleşmediği bir ortamda sağlanan serbest piyasa, otokrasiye hizmet eden düzenlemeler ahbap-çavuş kapitalizmine davetiyedir.

06. GEZİ DAVASI

ARENDT VE PLATO IŞIĞINDA KAMUSAL ALAN İNCELEMESİ

Hukuksal süreçlerin derinliğini incelemekten ziyade, bu yaşanan son gelişmeler kamusal alan ile ilgili neler söylüyor bunun üzerine düşünmek lazım.

08. GOTHAM

BEBEKTEN KATİL YARATAN KARANLIK

Görülüyor ki mahkemelerin işlemediği, yolsuzluğun, rüşvetin ve suç oranın yüksek olduğu bir şehir kendi düşmanlarını üretiyor.

15.

BİR YILIN ARDINDAN

Bir yıl daha geride kaldı ve biz, 3H Hareketi olarak, bu süre zarfında birçok önemli adım attık. 2023 yılını geride bırakırken birlikte neler başardığımıza bir göz atalım.

10. DADI DEVLET

DEVLET MÜDAHALESİNİN SINIRLARINI YENİDEN ÇİZMEK

Müdahalelerinin istenmeyen sonuçlar üretmeye yatkın olduğu kabul edilmeli, rasyonel karar alıcının bireyin kendisi olduğu inancı benimsenmelidir.

12. DİJİTALLEŞEN DÜNYADA VERİ GİZLİĞİ

Çağımızda veri yeni altındır, veri bilgi demektir, bilgi de güç demektir. Buna karşın veri gizliliği bireyin otonomisi ile doğrudan ilişkilidir.

14. UNUTULMA HAKKI

İfade özgürlüğünü kısıtlamadan bireylerin hayatlarına kendi sınırlarında devam edebilmesi hürriyet ve mülkiyet kavramlarının doğal bir sonucu.

16. MİLEİ ÇILGINLIĞI

Milei, son yıllarda yaşanan ekonomik sıkıntılar ve halkın siyasi elitlere güvensizliğinin bir yansıması olarak görülebilir.

18. ABD'NİN SON 70 YILLIK DIŞ POLİTİKASI VE SONUÇLARI

1972 Seçimleri'ni açık ara kazanan Nixon lehine esen rüzgar uzun sürmeyecek, başkanlığını popülaritesine yakışır bir şekilde tamamlayamayacaktı.

22. AVRUPA'DAKİ SEÇİM SONUÇLARI ÜZERİNE

AB'nin gündeminde 2030'a kadar genişleme hedefinin yeniden yer almasıyla birlikte, aşırı sağ partilerin son seçim kazanımlarının karar alma sürecinde ne tür zorluklar yaratabileceği konusunda endişe yaratıyor.

24. YASAK FREKANSLARINDAN YÜKSELEN HÜRRİYET

Distopik gerçeklikten ziyade, bireyleri potansiyellerini keşfetmeye ve baskıcı rejimlere karşı cesaretle meydan okumaya çağıran bir hikayeydi bu.

Sapere aude
Altı aylık genç düşünce dergisi
Sayı: 1 Kış, 2024

Editör
Ekin Siyahhan

Yardımcı Editör
Hazal Çiyit

Yayın Kurulu
Ahmet Öztopkara
Can Kilercioğlu
Ekin Siyahhan
Emre Koca
Emrullah Özdemir
Hazal Çiyit
M. Emre Ak
Moldir Mukasheva
Seray Soylu

Tasarım
M. Emre Ak

Yazarlar
Ahmet Öztopkara
Çağın T. Eroğlu
Can Kilercioğlu
Ekin Siyahhan
Emrullah Özdemir
Hazal Çiyit
Marina Kienast
Moldir Mukasheva
Muhammed Gülcan
Nazlıcan Kanmaz

Teşekkürler
3H Hareketi
Hürriyet Masası
Individual Choice Initiative
Republicanos Unidos

Sosyal Medya
twitter | SapereAude3H
instagram | 3hhareketi

Sevgili dostlar,

Sapere Aude'nin açılış sayısına hoş geldiniz!

İlk sayımızda, 3H üyeleri ve değerli partnerlerimizle birlikte hazırladığımız yazıları sizinle paylaşmanın heyecanını yaşıyoruz. Sizlere, merak uyandıran, düşündüren ve hepimizin hayatından olan konulara yeni bakış açıları sunan içeriklerle dolu bir dergi sunmak için sabırsızlanıyoruz.

Liberal değerlere sıkı sıkıya sarılan gençler olarak 2024 yılında bu keyifli yolculuğa başlarken, istiyoruz ki Sapere Aude, özgürlükçü düşünceleri paylaşan tüm gençlerin istediği şekilde düşüncelerini paylaşabileceği, çeşitliliği ve yeniliği kucaklayan bir dergi olarak uzun yıllar varlığını sürdürsün.

Dergimiz için "bilmeye cesaret et" anlamına gelen ve aydınlanma çağının mottosu olmuş "Sapere Aude" ismini seçtik. Bu isim ve anlamı, özellikle Türkiye gibi gün geçtikçe bireysel otonomiye daha fazla saldırılan bir coğrafyada bizim için özel bir önem taşıyor. Her şeye rağmen dayanıklıyız, özgürlükçü gençler olarak bilmeye cesaret ediyoruz; bilgiye ulaşma ve onu savunma konusunda kararlıyız. Sapere Aude ekibi olarak, bireye müdahalesiz yaşamın özgürlüğüne ve herkesin istediği şekilde, bir başkasının da hayatına karışmadan, yaşayabileceği yarınların mümkün olduğuna inanıyoruz.

Bizim için bilgi, özgürleşmenin temel unsurlarından biri. Sapere Aude ile birlikte, gençlerin bilgiye açık erişimini desteklerken, gençler olarak kendi temsiliyetimizi kendimiz arttırarak birbirimize ses vermek istiyoruz. Umuyorum ki uzun bir süre bu sayfalar, çeşitliliği kutlamak, farklı bakış açılarına yer vermek ve gençlerin düşünce serüvenlerini beslemek için bir platform olacak.

İlerleyen sayfalarda Arjantin seçimlerinden, Batman filmindeki Riddler karakterinin incelenmesine çok çeşitli konularda özgürlükçü düşünce yazıları bulacaksınız. 3H üyelerinin dışında bu sayımızda Arjantin'den partner gençlik organizasyonlarımızın yazılarına da yer verdik. Aynı zamanda ilk sayımız için bizimle yazı paylaşan Nazlıcan Kanmaz, Çağın Tan Eroğlu ve Muhammed Gülcan'a da çok teşekkür ediyoruz. Umuyorum ki siz de bu aydınlatıcı yazıları okurken benim aldığım keyfi alacaksınız.

İlerleyen sayılarda da sizlerle daha çok içerik ve düşünce paylaşmak için heyecanlıyız, iyi okumalar!

Sevgilerimle,
Editör *Ekin Siyahhan*

Türkiye Neden Liberalleşemiyor?

Ahmet Öztopkara

Toplumsal ilerlemenin karmaşık dokusu, sivil hakların ince iplikleriyle örülüdür ve tam anlamıyla adil ve eşitlik temelli toplumun inşa edildiği altyapıyı oluşturur. İnsan hakları ve sosyal adaletin karmaşık atlanında gezinirken sivil hakların teminat altına alınması, demokratik değerlere bağlı bir toplumun temelini oluşturan bir köşe taşı olarak ortaya çıkar.

Ekonomik hakların bireysel zenginliği belirlemede açıkça önemli olduğu bir gerçek olsa da demokratik ilkeleri benimseyen bir toplum, insan özgürlüklerini koruma konusunda ayırt edilir. Önceliklerimizi hem yeniden değerlendirmek hem de bilincin yükseldiği ve ilerici hedeflerin olduğu bu çağda, sivil hakların öncelikli olması gerektiğini kabul etmek kritiktir. Sivil hakları ulusal konuşmamızın ön saflarına taşımak, sadece takdire değer bir girişim değil aynı zamanda gerçekten liberal ve adil bir toplumun ve her bireyin gelişebileceği bir ortamın gerekli bir ön koşulu olarak da önemlidir.

Sadece ekonomik reformlarla serbest piyasanın teşvik edilmesi bireylerin gerçek anlamda özgür olmalarını veya ekonomik refahlarını sağlamaz. Demokratikleşmenin gerçekleşmediği bir ortamda sağlanan serbest piyasa, otokrat yönetimlere hizmet eden ekonomik düzenlemelere, ahbap-çavuş kapitalizmi olarak adlandırılan bir sisteme dönüşmeye davetiyedir. Bu sistem, muhalefetten uzak kişi ve kurumların zenginleşmesine yol açarak, toplumun genel özgürlüklerini ve refahını tehlikeye atabilir. Bu durum, liberalizmin yanlış bir biçimde anlaşılmasına ve eleştirilmesine neden olurken aslında özgürlüğü savunan liberal ideolojinin gerçek değerleri göz ardı edilmektedir.

Demokrat, adil ve özgürlükçü bir ülkenin inşası için adım atan bireylerle işbirliği yapmak, ortak kampanyalar yürütmek veya destek vermek, özgürlük ideolojisine sıkıca bağlı bireylerin üzerine düşen sorumluluklardan sadece biridir. Kadın ve LGBTQ+ haklarından azınlık haklarına, çalışan sınıf haklarından genel sosyal sorunlara kadar uzanan geniş bir yelpazede çabalamak liberal ideolojinin özündeki değerlere sadık kalmak anlamına gelir. Liberal görüş, sadece kutsal bir kitap gibi korunması gereken değiştirilemez kurallarla bağlı bir ideoloji değildir. Aksine bireyin özgürlüklerini kısıtlamadan ve sorunlara minimal ve etkili çözümler bulmaya odaklanan bir felsefi sistemdir.

Özgürlükçü bir bakış açısına sahip olmak, tek bir doğrunun var olduğunu iddia etmek yerine çeşitli görüşlere açık olmayı ve farklı bakış açılarından dersler çıkararak optimum çözümü bulmayı içerir. Bu yaklaşım liberalizmin fraksiyonlarına bölünmesini engellemeyle beraber asla çözüm odaklı olmayan katı bir tutum yerine esnek ve çözüm arayışına dayalı bir yaklaşımı benimser. Liberalizm,

Bu dönemin insanlarının çocukları, liberal ideolojiye duydukları ilgiyi solun antitezi ve onu ortadan kaldırmayı amaçlayan bir ideoloji olarak görme eğilimindeler.

bireyin haklarına saygı duyarken toplumsal sorunlara etkili çözümler bulma amacını taşır. Bu amaç onu dinamik, okunabilir ve ilgi çekici bir ideoloji haline getirir.

Ülkemizdeki ideolojik zıtlıkların kökleri, Cumhuriyet'in kuruluşundan 20. Yüzyılın sonlarına kadar sadece iki ana akıma sahip olunmasına ve "taraf olmayan bertaraf olur" anlayışına dayanıyor. Bu tarihsel bağlam, günümüzde liberal ideolojinin neden yanlış anlaşıldığını açıklamak adına oldukça anlamlıdır. Soğuk Savaş döneminde çift kutuplu bir dünya sisteminin etkisiyle ülkemizde ya "solcu" ya da "sağcı" olma zorunluluğu doğdu. Bu anlayış, günümüzde liberal ideolojiye yönelen bireylerin, onu solun karşıtı ve solu yok etmeyi hedefleyen bir düşünce olarak algılamasına yol açtı. 60'lı yıllardan 90'lara uzanan dönemdeki çift kutuplu dünya düzeni günümüzde halen etkisini sürdürüyor. Bu dönemin insanlarının çocukları, liberal ideolojiye duydukları ilgiyi solun antitezi ve onu Wortadan kaldırmayı amaçlayan bir ideoloji olarak görme eğilimindeler. Bu kutuplaşmış bakış açısına sıkışan insanlar da fikir alışverişine ve uyuma kapalı hale geliyorlar.

Esasen "Sol düşünce savunuyorsa bu düşünce hemen reddedilip kabul edilmemeli" gibi saçma bir düşünceye kapılıyorlar. Tüm bunlar ışığında yapılan incelemelerde bu anlayış tam aksine "liberalleşmenin" önündeki en büyük engel haline geliyor ve liberal ideolojinin en önde savunmasının gerektiği fikirler ve düşünceler sol tekeline giriyor. Daha özgür ve refah bir toplum için sosyal ve sivil özgürlükleri savunma sorumluluğu, liberal olarak bizlere önemli bir görev yüklemektedir. Kapsayıcılığın artırılması ve birey özgürlüklerini titizlikle savunma çabalarımız, otoriter ve sığ düşüncelerle bürünmüş kanaat önderlerinden kaçınmamızı gerektirir. Liberalizmi otokrat düşüncelerden arındırarak farklı fikir alışverişlerine daha açık hale getirmemiz önemlidir.

Sadece özgürlüğü benimseyen ve bu ilkeyi esas alarak çözümler üreten ideolojinin savunucuları olarak, din, dil, ırk gibi ayrımları gözetmeyen bir bakış açısını vurgulamak büyük önem taşır. Bizler, özgürlük kavramını bir araç yerine muasır medeniyetler seviyesi adına bir amaç olması adına insan haklarına saygının bir yolu olarak ele alıyoruz. Ekonomik refahın, özgürlüğün doğal bir sonucu olduğunu kabul ederken asıl vurgumuz bireylerin kendi potansiyellerini gerçekleştirmeleri ve özgürce kararlar almaları üzerinedir. Bu yolda ilerlerken farklılıklara saygı göstermek, hoşgörüyü benimsemek ve çeşitli düşünce akımlarına açık olmak, liberal ideolojinin temel değerleridir.

Özgürlüğümüzü kısıtlamayan düşüncelerle bir araya gelerek sorunları güçlü bir şekilde çözme amacını taşıdığımız günlerin hayalini kurarken sadece sosyal medya fenomenlerinin düşüncelerini benimsemeyerek liberal ideolojiye katkı sağlamış ve somut işlere imza atmış bireyleri incelemek daha anlamlı olacaktır. Farklı bakışlardan beslenmek ve bu doğrultuda özgürlüklerimizi kısıtlamadan çözümler üretebilmek adına liberal ideolojiye kesin katkıları olan isimlere odaklanmak önemlidir. Bu yaklaşım, sadece ideolojik bir sadakat değil, aynı zamanda problem çözme yeteneğine odaklı bir düşünce sistemini benimsememizi sağlar.

Bu şekilde, liberal ideolojinin ülkemizdeki konumunu güçlendirmek, bireylerin bu düşünce sistemine duyduğu ilgiyi artırmak ve hatta politika yapıcıların liberal değerlere daha uyumlu çalışmalarını sağlamak mümkün olabilir.

Gezi Davası

Hannah Arendt ve Platon Işığında Kamusal Alan İncelemesi

Hazal Çiyit

Demokrasi denilen rejim gerçekten var mı? Ya da demokrasinin sağlamış olduğu eşitlik vatandaşları güçsüz hale getirebilir mi? Eşitliğin herkesi eşit derecede meşru yapması, gücün merkezileşmesi ve devamında dozu artan bir otorite, kontrol getirebilir mi? Sorulan ilk soru ile başlanacak olursa, Dahl(1971) 'ın da bahsettiği gibi, demokrasi denilen bir rejim bugün dünya üzerinde bulunmamaktadır. Bunun yerine, 'polyarchy' denilen ve içinde iki önemli prensibi yani bir politik ofis için yarış ve kapsayıcılığın bulunduğu, demokrasi için Dahl'ın alternatif olarak kullandığı bir rejim içerisinde yaşamaktayız.1

Sorulan ikinci soruya atfen, Amerikan demokrasisi hakkında önemli eserleri olan Tocqueville(2020) 'ın 'Demokratik Despotizm' kitabında bahsettiği gibi, demokrasinin sağlamış olduğu eşitlik kavramı aslında bir güçsüzlüğü de beraberinde getirmektedir. Bununla kastedilmek istenen şudur: Herkesin bu kadar eşit olması gereken bir düzende, kimse birbiri üzerine söz söyleme hakkında sahip değildir veya kişi kendisinde bu hakkı görse bile bu meşru değildir çünkü halkın rızası yoktur. Fakat, artık antik Yunan'da yaşamadığımızdan ve sosyal hayata katkı sağlamak direkt olarak politik hayata katkı yapmak anlamına gelmediğinden ötürü, politik anlamda işlerin yürümesi için bir meşru otoriteye ihtiyaç vardır. Tocqueville gibi Freud (2023) da insanlardaki otorite, güç ve merkezileşme ihtiyacına dikkat çeker.[2] Aslında bugün dünyada giderek artan demokratik gerileme ve giderek artan otoriteryenlik trendlerine bakıldığında, bu kavramlar birçok şeyi açıklamaktadır. Dolayısıyla, demokrasilerde öyle veya böyle gücün merkezileşmesine ve yıllar geçtikçe bu merkezileşmenin daha da artmasına tanık oluruz.

Önemli sorular şunlardır: Bu güç nasıl kontrol ediliyor? Bu kontrol mekanizmaları efektif çalışıyor mu? Hukukun üstünlüğü ne durumda? Sivil toplumun bir kontrol mekanizması olarak alanı kısıtlanıyor mu? Temel hak ve özgürlükler ne durumda? Kamusal alan karşıt görüşte olan vatandaşlara kapalı mı açık mı? Yargı bağımsızlığı ne durumda? Seçimler yoluyla sistem kendini yenileyebiliyor mu? Sistem siyasi partileri yutuyor ya da kamusal alandaki görünürlülüklerini yok ediyor mu? Yoksa daha fazla kapsayıcılık ve politik yarış için alan mı açıyor?...

Bütün bunlar, Freedom House (bundan sonra FH) tarafından Türkiye için hazırlanan 2023 verilene bakarken aklıma gelen sorulardı.

2023 Freedom House Raporu Türkiye Ne Durumda?

Türkiye 2023 yılı verileri ışığında, FH tarafından 'not free', yani özgür olmayan ülkeler kategorisine konulmuştur. 100 üzerinden 32 puan alarak bu kategoriye yerleşen Türkiye, politik haklar ele alındığında 40 üzerinden 16 puan almakta olup, sivil özgürlükler kısmına bakıldığında 60 üzerinden 16 puan almaktadır. Bu puanlara bakıldığında, gerçekten mi bu kadar düşük? Veya bu kadar düşükse nedenleri nedir ? Gibi sorular akla gelmektedir. Freedom House tarafından sıralanan bazı gerekçeler şunlardır:

Anayasal Değişiklikler: Ekim ayında parlamento tarafından onaylanan ve 3 yıla kadar hapis cezasına çarptırılabilecek olan sosyal medyadaki dezenformasyon yasası, bu konuda en göze çarpan nedenlerden biridir. FH, CPJ verilerine bakarak, 2022 yılında Tür-

1 Dahl , R. A. (1971). POLYARCHY Participation and Opposition. Yale University Press.
2 Freud,S.(2023). Kitle Psikolojisi ve Benlik Analizi. Can Yayınları.

kiye'yi dünyanın en çok gazeteci yargılayan 4. Ülkesi kategorisine koyar. Bu yasaya ise, bağımsız gazetecileri susturmanın bir yolu olarak bakar.

YSK, Yargı, Polis ve Medya Üzerindeki Kontrol: Bahsedilen bu kontrol, FH tarafından bir 'kurumsal araç' olarak adlandırılır. Bu mekanizmanın ise politik rakipleri güçsüzleştirme veya bu rakipleri sistem içinde eritmek için kullanıldığı belirtilir. Politik rakipler sistem içinde var olsalar bile, bu temsilin daha çok tanımlayıcı ve sembolik bir temsil olduğunu; maddi ve etkili bir temsil olmadığını vurgular.

Devletin Parti Uzantısı Olması: Devletin şu anki durumunu bu şekilde yorumlayan FH, bunun politik sonuçları değiştirmek için kullanıldığını ve 'seçim oyun alanı' denilen boşluğun muhalefetin aleyhine kapatıldığını vurgulamaktadır.

Sivil Toplum Örgütlerinin Pasifleştirilmesi: 2016'dan itibaren, 1,500'den fazla organizasyonun kapatıldığını ve 2022 Mart ayında, 24 kadın hakları savunucusunun polis tarafından göz altına alınmasını vurgulayan FH, sivil toplum için de kamusal alanın giderek daraldığını vurgulamaktadır. Bunların yanı sıra, yine 2022 yılında, polisin 1 Mayıs protestolarında, İstanbul ve Ankara'da yapılan LGBT+ yürüyüşlerinde, kadınlar gününde, cinsiyet temelli şiddete karşı yapılan yürüyüşlerde ve son olarak yükselen fiyat artışlarına karşı yapılan yürüyüşlerde kullandığı orantısız ve şiddet yüklü dil ve hareketler, FH tarafından bu madde için diğer gerekçeler olarak gösterilmiştir.

LGBT+ Marjinalleştirilmesi ve Kadınların Temsildeki Azlığı: LGBT+'nin giderek daha da marjinalleştirilmesi, bunun ise toplum ahlakı çerçevesinde yapılması ve LGBT+'nin politik ofise ve kamusal alandaki yerleri için seçim oyun alanına katılmaktaki haklarının ihlali; kadınların ve LGBT+'nin politik alandaki ve liderlik pozisyonlarındaki sayılarının yetersizliği FH tarafından bu madde altında sıralanan etkenlerdir.

Plato ve Arendt Neler Anlatıyor?

Tutukluluk halleri devam eden Osman Kavala, Can Atalay, Mine Özerden, Çiğdem Mater ve Tayfun Kahraman epey bir süredir uluslararası basının ve organizasyonların gündeminde. ECHR'ın ve CoE'un gezi tutuklularından Osman Kavala'nın tutukluluk halinin sona ermesi hakkında verdiği kararlar bunlardan en göze çarpanlarıdır. Geçtiğimiz günlerde ise Yargıtay 3. Ceza Dairesi tarafından verilen, AYM kararına uyulmaması ve Can Atalay'ın tutukluluk halinin devamı ile birlikte milletvekilliğinin düşürülmesi kararları birçok hukukçuyu, gezi tutukluluklarını, uluslararası organizasyonları ve hukuk raportörlerini şaşkına uğratmıştır.

Hukuksal süreçlerin derinliğini incelemekten ziyade, bu yaşanan son gelişmeler kamusal alan ile ilgili neler söylüyor bunun üzerine biraz düşünmek lazım. Arendt(1958),'The Human Condition' kitabında antik Yunan'daki kamusal alan ve özel alan ayrımını inceler. Özel alanın kendisinin de ''animal laborans''[3] adını verdiği, yani vücudunun ihtiyacını karşılayan ve amacı sadece yaşamını devam ettirmek olan, geriye kalıcı hiçbir şey bırakmayan insanlardan oluştuğunu ifade eder. Kendisinin ifadesi ile:'' Nothing erectus one more radically from the world than exclusive concentration upon the body's life, a concentration upon main in slavery or in the extremity of unbearable pain''[4].

> Nothing erectus one more radically from the world than exclusive concentration upon the body's life, a concentration upon main in slavery or in the extremity of unbearable pain

Kamusal alanın ise sadece dünyevi ve yaşamını devam ettiren insanlardan yani animal laboranslardan oluşmayan, fakat ortak paylaşılan habitus için söz söyleme hakkını kendinde görmek isteyen, eşitlerini ikna etmek isteyen, şiddet kullanmayan, sadece özgür konuşma hakkını, aksiyonu ve iknayı kullanan insanlardan oluştuğunu öne sürer. Gezi davası ışığında bakıldığında, sadece kendi refahları ve tüketimleri ile ilgilenen özel alana sıkışmış ve ortak paylaşılan habitusu görmezden gelen insanlardan ziyade; kamusal alana çıkan, eşitlerini daha eşit, özgürlükçü ve rahatça nefes alabildikleri bir yaşam alanı için ikna etmeye çalışan insanları görmekteyiz.

Plato 'nun mağara alegorisi ışığında bakıldığında, kendisinin mağaradaki ateş ile birlikte kendi gölgelerini, yani kendi gerçeklerini gören ve bu gerçeklere sıkı sıkıya bağlı insanlar ile birlikte; kendi gerçeği ile yetinmeyen, bunun aslında gerçek olmadığını bilen ve mağaradan yani yaşadığı habitus'tan çıkmaya cesaret eden, dışarıdaki güneşi, başka bir değişle gerçeği gören insanları resmettiğine tanık oluruz. Alegoriye Gezi ile birlikte bakıldığında, Gezi'ye destek veren insanların içinde bulundukları politik atmosferin yansıttığı ateş ile sadece kendi gölgelerini, kendi doğrularını görmektense, dışarı çıktıklarına ve gerçek güneşi gördüklerine, temsil ettiği şeyin ise eşit, özgürlükçü ve nefes alabildikleri bir yaşam alanı olduklarına tanık oluruz.

Bu iki perspektiften Gezi davasına bakıldığında, ortaya çıkan iki değişken vardır. Bunlardan ilki, animal laborans kavramında belirtilen, yani yalnızca kendi yaşamını devam ettirmeye ve tüketimlerine odaklı insanların bu olaylar ışığında görülmemesi. Başka bir değişle, özgür konuşma hakkını, aksiyonu, iknayı kullanan, hayatların merkezine tüketimi ve hazzı koymayan; kamusal alanda söz söyleme hakkını kendinde görmek isteyen, gerisinde kalıcı ve eşitlerine faydalı bir şeyler bırakmak isteyen ve son olarak şiddet kullanmadan eşitlerini eşit, özgürlükçü ve nefes alabildikleri bir ülke için ikna etmek isteyen bireyleri görmekteyiz. İkincisi ise bu insanların sadece kendilerine sunulan kamusal alanı değil; kendi seçtikleri, gerçek olduğunu bildikleri ve hak ettiklerini düşündükleri kamusal alanı ve hayat biçimini seçmeleri.

Ezcümle, bu iki hem felsefi ama bir o kadar da hayatın içinden değişkenler ışığında Gezi'ye bakıldığında, kamusal alan hakkında söylenecek daha çok ve en önemlisi de daha farklı şeyler var. Bunlara odaklanmak, Gezi'yi farklı siyasi görüşlerden ve yaşam tarzlarından insanları bir araya getiren horizontal bir sosyal hareket olarak, daha iyi kavramayı da beraberinde getirecektir.

3 Arendt, H. (1958). Labor. In The Human Condition (2nd ed., p. 105). essay, The University of Chicago Press.
4 Arendt, H. (1958). Labor. In The Human Condition (2nd ed., p. 112). essay, The University of Chicago Press.

Gotham

Bebekten Katil Yaratan Karanlık

Can Kilercioğlu

Batman (2022) filmindeki Riddler, adalet ve suçluları cezalandırma anlayışı bakımından incelenmeye değer bir karakter. Kötü karakterden ziyade anti-kahraman özelliklerini taşıyor. Anti-kahraman olarak değerlendirilmesi gerektiğinin sebebi ise Riddler'ın yaptığı eylemlerin salt bir kötülük etme amacı taşımaktan ziyade, Gotham'ın yozlaşmış yönetimine ve mafyaya karşı, kendisinin ve yetimhanedeki arkadaşlarının intikamını alma amacı taşıması. Alışılmış cezalandırma yöntemlerine başvurmayan Riddler; yolsuzluğu bitirme, siyasetçileri ve polisleri hesap vermeye zorlama ve mafyayı bitirmek için onlara işkence ederek öldürür. Görülüyor ki mahkemelerin işlemediği, yolsuzluğun, rüşvetin ve suç oranın yüksek olduğu bir şehir kendi düşmanlarını üretiyor. Riddler'ın yaptığı eylemlerin suçlulara korku saldığı da açık. Öyle ki yargıdan veya Batman'den korkmayan mafya ve rüşvet alan yetkililer Riddler'dan korkuyor. Riddler'ın bu eylemlerini tek başına yaptığı da söylenemez, Batman'in haberi olmasa bile bir takım olarak ilerlerler. Riddler, kurbanlarının arkasında "Batman'e" yazılı bir zarfın içinde ona bilmece bırakır ve Gotham'ın yozlaşmış yöneticilerini ve mafyayı yakalaması için ona yol gösterir. Yazının devamında Riddler'ın Batman'e bıraktığı bilmeceleri ve olayları inceleyeceğim.

1. Bir Yalancı Öldüğünde Ne Yapar?

Riddler'ın ilk kurbanı Gotham belediye başkanı Mitchell. Riddler, Mitchell'i şehrin yozlaşmış doğasını gizlemek için halka yalan söylemekle suçlar. Mitchell'in evine gizlice giren Riddler, onun kafasını halı döşeme aletiyle ezer, başparmağını keser ve ilk bilmecesinin ipuçlarını vermek için kafasını koli bandıyla sarar. Bandın üstüne ise kırmızı harflerle "Daha fazla yalan yok." yazar. Olay mahaline ise "Bir yalancı öldüğünde ne yapar?" bilmecesini bir kart ile bırakır. Bilmecenin cevabıysa "He lies still". Bu, hem ölen kişinin hareketsiz yattığı hem de kişinin ölmesine rağmen, gerçek açığa çıkana kadar yalanın devam ettiği anlamına geliyor.

Bu eylem, basın tarafından manasız bir cinayet olarak adlandırılmasına rağmen Riddler için planlanmış ve anlamlı bir cinayetti. Riddler, Mitchell'in mafyaya çalıştığını ve rüşvet aldığını biliyordu. Ayrıca 20 yıl önce aynı haftada, milyarder hayırsever Thomas Wayne ve Martha Wayne de belediye seçim kampanyaları sırasında öldürülmüştü.

Cinayetin ardından bir video paylaşan Riddler şunları söyler: "Başkanınızı öldürdüm çünkü gösterdiği gibi birisi değildi. Ama işim bitmedi, biri daha var. Tekrar, tekrar öldüreceğim; ta ki kıyamet gününe kadar. O zaman şehrimiz hakkındaki gerçeklerin maskesi nihayet düşecek." Mitchell'in ölümünün ardından bu cinayetin peşini bırakmayacağını söyleyen komiser Pete Savage ise Riddler'ın bir sonraki hedefi olur.

2. Labirenti Takip Et.

Riddler'ın bir sonraki kurbanı, belediye başkanı Mitchell'in ölümünün arkasındaki kişiyi bulmak isteyen komiser Pete Savage oluyor. Savage'ı yakalayıp gizli bir depoya götüren Riddler, Savage'ı bir fare labirentine bağlayıp yüzünün fareler tarafından yenilmesini sağlıyor. Fakat komiser Savage'ı işkence ederek öldürmesinin sebebi kendi peşine düşmesi değil, onun polis teşkilatı içindeki rüşvet çarkını yönetmesi.

Riddler'ın bir sonraki notu ise şöyle: "Fareyi bulana kadar labirenti takip et, onu ışığa çıkar ve nerede olduğumu bul." Riddler, farenin kim olduğunu bilmiyor fakat Gotham'daki yozlaşmanın başını çeken kişi olduğunun ve Batman'in onu bulabileceğinin farkında. Bu noktaya kadar Batman'in Riddler'ın kurbanlarına pek acıdığı söylenemez. Hatta polis Gordon kurbanlara yapılanların kötü olduğunu söylediğinde Batman'den "Çizgiyi aştılar" cevabını alır.

3. Kötü Bir Gün Yeter!

Filmin kesilen sahnesinde Batman, Riddler'ın amaçlarını anlayamaz ve Arkham Akıl Hastanesi'ne gider. Orada Joker'e Riddler hakkında ne düşündüğünü sorar. Batman'in içsel bir tereddüt yaşadığını fark eden Joker ona şunu söyler:

"Belediye başkanı, komiser... Onun politik amaçları olduğunu düşünüyorsun, hayır, hayır bu kesinlikle kişisel. Bu insanların ona haksızlık ettiğini düşünüyor. O kadar çok ortak noktanız var ki. Maskeli intikamcılar ha? Derinlerde bir yerlerde sadece korkuyorsun çünkü neyin yanlış olduğu konusunda emin değilsin. Bunları hak ettiklerini düşünüyorsun, bunları hak ettiklerini düşünüyorsun hahaha!"

Batman için her zaman ahlaki ikilem yaratan Joker, bu sefer de Batman'in suçluların ölmeyi hak edip hak etmedikleri konusunda kararsız olması sebebiyle onunla dalga geçer.

4. Eğer Adaletliyseniz Lütfen Yalan Söylemeyin…

Riddler'ın bir sonraki kurbanı ise bölge savcısı Gil Colson olur. Riddler, savcı Colson'ı bir arabanın içinde, boynuna bomba bağlanmış, ağzı bantlanmış ve bandın üstünde "Daha fazla yalan yok." yazısıyla belediye başkanı Mitchell'in cenaze törenine gönderir.

Batman'in olay yerine gelmesinden sonra savcı Colson'ı görüntülü arayan Riddler "Yaptıkların için ölmeyi hak ediyorsun" deyip, Colson'ın bombadan kurtulabilmesi için 3 tane bilmeceyi cevaplaması gerektiğini söyler. Bilmeceler ve cevaplarıysa şöyledir:

İlk bilmece "Acımasız, şiirsel ya da kör olabilir, ancak inkar edildiğinde, bulabileceğiniz şiddettir." Bilmecenin cevabı: Adalet. Batman ve Colson'ın ilk bilmeceyi bilmelerinin ardından Riddler "Sizin de merhum başkan ve emniyet amiriyle birlikte bu şehirde adaletin temsilcisi olmanız gerekiyordu, değil mi bay Colson?" der.

İkinci bilmeceyse "Eğer adaletliyseniz lütfen yalan söylemeyin. Görmezden gelmenizin bedeli nedir?" Bilmecenin cevabıysa Colson'ın ceza davası açmamak için aldığı aylık rüşvet miktarı olan 10.000 Dolar.

Üçüncü bilmece ise "Adaletiniz bu kadar seçkin olduğuna göre, lütfen bize hangi haşereleri korumak için para aldığınızı söyleyin." Riddler, bu bilmeceyle konusu uyuşturucu olan Salvator Maroni Davası'nın köstebeğini sarar. Colson eğer koruduğu kişiyi ifşa ederse, mafyanın onu, ailesini ve sevdiklerini öldüreceğini bildiğinden bilmeceyi cevaplamaz. Colson, Batman'e tüm şehrin bu sistemin içinde olduğunu söyler ve akabinde bomba patlar.

5. Çizgiyi Geçme!

Batman, Riddler'ın Salvator Maroni Davası'na bulaşmış kişilerin öldürdüğünü fark eder. Tüm süreç boyunca Batman ile beraber çalışan Komiser Gordan, kendisinin de o davanın çözülmesi için çalıştığını söyler. Batman ise "Sen yozlaşmadın, hedef değilsin." Diye cevap verir. Bu noktada Riddler'ın seçtiği kurbanların rastgele kişiler değil fakat şehrin yönetiminde bulunan veya yönetime müdahale edecek güçte olan ve bu yetki veya gücü kötüye kullanan kişiler olduğu ortaya çıkıyor. Burada değinilmesi gereken noktalardan biri de Riddler tarafından hedef alınan kişiler için yapılacak "yasa dışı faaliyetlerde bulunan kişiler" tespitinin yetersiz olduğudur. Riddler'ın kurbanlarının yaptığı eylemler sadece yasa dışı değil, aynı zamanda içinde kötülük barındıran eylemlerdir. Hukuk dışılığı kötülük ile doğrudan ilişkilendirmeyen Riddler, Bruce Wayne'yi hedef alsa da, kanunla yetkilendirilmemesine rağmen suçlulara karşı mücadele eden Batman'i hedef almaz.

Batman ile işbirliği yapan bir başka karakter olan Cat Woman, rüşvet çarkı içindeki polislerden biri yakalar ve Batman ile Gordon'ı onu sorgulaması için çağırır. Catwoman, polisi ve sonrasında aradıkları fare olduğu ortaya çıkacak Falcon'u, arkadaşını öldürdüğü için öldürmek ister. Batman, Catwoman'ın polisi öldürmesine izin vermez ve "O çizgiyi geçersen onun gibi olursun. Hayatını feda etme." der. Bu noktadan sonra Batman'in suçluların neyi hak edip neyi hak etmedikleri konusunda kararsız olmadığını, öldürmenin yanlış olduğunu, karşısındaki suçlu bile olsa öldürülmemesi gerektiğini ve nihayetinde benimsediği ahlaki ilkelerden taviz vermeyeceğini göstermiş olur. Bu sahneye kadar kendisinden İntikam olarak bahseden Batman, yaşadığı bu karakter gelişimiyle (her ne kadar bu filmin konusunda yer almasalar da) ahlaki göreceliliği temsil eden Two-Faces ve ahlaki nihilizmi temsil eden Joker'den açıkça ayrılır.

6. Gotham: Bebekten Katil Yaratan Karanlık

Şehri birbirine katan ve suçluları korkutan bir karakter olan Riddler'ın planları siyasi amaçlara sahip olmaktan çok, siyasi sonuçları olan kişisel sebeplere dayanıyor. Batman gibi bir yetim olan Riddler, maalesef ki onun gibi bir çocukluk geçirmiyor. Riddler, kendi hikayesini Thomas Wayne'nin seçim kampanyası döneminde kuracağı Yenilenme Fonu'nun planlanmasından itibaren anlatıyor. Halkın refahı için harcanması beklenen bu proje, Thomas Wayne öldükten sonra para aklamak için kullanılıyor. O döneme kadar yetimhanede büyüyen Riddler, Batman ile konuşurken geçmişinden şöyle bahsediyor:

"Thomas Wayne'in belediye başkan adayı olacağını açıkladığı ve tüm o sözleri verdiği gün oradaydım. Bir hafta sonra öldü ve herkes bizi unuttu. Tek konuştukları yetim Bruce Wayne'di. Bir parka bakan kulede yaşamak yetimlik olmuyor. Yetim olmak nedir biliyor musun? Bir odada 30 kişi olmaktır. 12 yaşında acını dindirmek için Damla (uyuşturucu) bağımlısı olmaktır. Sıçanlar parmaklarını kemirirken çığlıklar atarak uyanmaktır. Ve her kış o kadar soğuk olur ki bebeklerden biri ölür. Ama hayır, babası ölen milyonerden bahsedelim; Bruce Wayne. Bir tek onu haklayamadık. Ama gerisini hallettik değil mi? "

Nihayetinde Riddler'ın sadece suçluları hedef almasının arkasında yatan sebep açıklanmış oluyor. Maddi yetersizlikler sebebiyle yetimhanede yaşadıkları, orada kalan diğer bebeklerin ölümünü görmesi ve Yenilenme Fonu'nun planlanmasından sonra durumlarının iyileşeceğini düşünmesine rağmen fonun kara para aklama aracına dönüşmesi onun eylemlerinin arkasındaki motivasyonunu ortaya koyar. Bu noktada Thomas Wayne'in günahlarını temizlemek için Bruce Wayne'i de hedef alır.

Başlangıçta bireysel olarak politikacıları, savcıyı, polisi ve mafyayı hedef alsa da filmin sonunda Gotham'daki barajları bombayla patlatarak tüm şehrin sular altında kalmasına sebep olur. Yolsuzluğun ve sapıklığın yenilenme kisvesi altında sunulduğunu gören Riddler, Gotham'a kıyamet günü yaşatarak şehrin günahlarından arınacağını düşünür.

7. Sonuç

Toparlamak gerekirse Batman filmindeki Riddler, süper kahraman filmlerindeki kötü karakterleri harekete geçiren güç elde etme veya dünyaya hükmetme motivasyonlarından uzak, kişisel sebepler sebebiyle suçluları cezalandırmak isteyen orijinal bir karakterdir. Hedef aldığı kişilerin yolsuzluğa ve rüşvete karışmış yöneticiler veya mafya olması onun anti-kahraman olarak değerlendirilmesinde önemli etkenlerdir. Özellikle savcının boynuna bomba bağladığı ve kurtulabilmesi için sorulan bilmeceleri bilmesi gerektiği olayda, Riddler'ın sorduğu bilmecelerden adaleti sağlamaya çalıştığı görülebilir. Thomas Wayne'in eylemleri yüzünden Bruce Wayne'i hedef alması ve ona yaşattıkları sebebiyle Gotham'ı sular altında bırakması da salt bir yok etme amacı değil fakat günahlardan temizlenmeleri amacını taşır. Zeki olmasına rağmen suçlularla mücadele edecek fiziksel gücü olmayan Riddler, bu noktada kurbanlarının arkasında Batman'e bilmeceler bırakarak onunla beraber suçluları temizler.

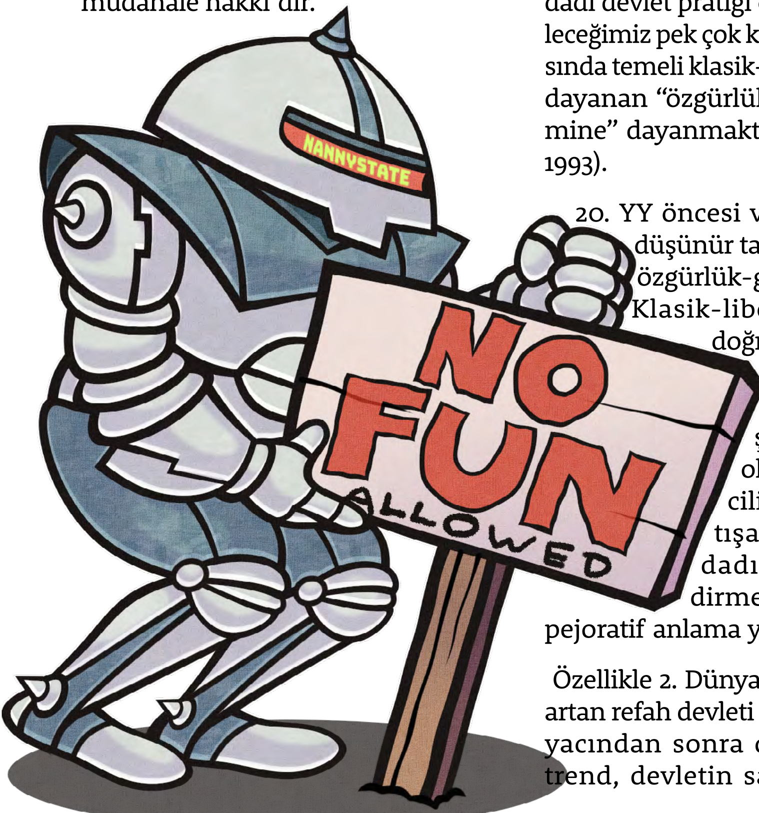
Dadı Devlet

Devlet Müdahalesinin Sınırlarını Yeniden Çizmek

Çağın T. Eroğlu
Individual Choice Initiative
Eş-Kurucu

"Dadı devlet" kavramı Türkiye'de oldukça yeni. Oysa kavramın Türkiye için önemini dikkate aldığımızda kamusal tartışma sahasındaki eksikliği tam bir ironi olarak karşımıza çıkıyor. Nitekim Türkiye, 2023 senesinde ilk kez dahil olduğu Dadı Devleti Endeksi'nde birinci sıradadır (Snowdon, 2023). Bu ironiyi anlayabilmemizin yolu dadı devlet kavramını incelemekten geçecektir.

Dadılar çocukların bakıcılarıdır ve kağıt üzerinde, ailelerle yapılan gönüllü mukaveleler uyarınca çocukların davranış ve tercihleri üzerinde tam otonomiye sahip karar vericilerdir. Amaçları, çocukların yanlış tercihler yapmasının önüne geçmek suretiyle çocukların güvenli ve sağlıklı bir alanda kalmalarıdır. Bu anlamda çocuklar üzerinde bir pozitif yükümlülükleri vardır, bu pozitif yükümlülüğün bir diğer ismi "müdahale hakkı"dır.

Dadıların çocuklar üzerindeki bu otonomisini meşrulaştıran pek çok argüman ileri sürülebilir. Ancak asıl soru, dadı-çocuk-aile üçgeni arasındaki ilişkinin nasıl günümüz dünyasında devlet-birey ilişkisinde yansıma buluyor olduğu sorusudur. Nitekim bir dadı, nasıl bakıcılık yaptığı çocuğun kola içmesine karşı çıkıyorsa; bugün dünyada pek çok devlet, aynı meşruiyet zemininde ve aynı nedensellikle bireylerin günlük ekonomik karar alışlarına karışabilmektedir. Bu nedenle dadı devlet terminolojisi hayat bulmuştur.

Her ne kadar dadı devlet a terminolojik gelişimi çok uzak bir geçmişe dayanmasa da, dadı devlet konseptinin teorik yansımalarını Aydınlanma Dönemi liberal düşünürlerde keşfetmek mümkündür, tabii ki başka bir isimlendirmeyle. Nitekim bugün dadı devlet pratiği olarak adlandırabileceğimiz pek çok kamu politikası, esasında temeli klasik-liberal düşünürlere dayanan "özgürlük-güvenlik problemine" dayanmaktadır (Kloppenberg, 1993).

20. YY öncesi ve sonrası pek çok düşünür tarafından ele alınan özgürlük-güvenlik ikliminin Klasik-liberal düşüncedeki doğru isimlendirilmesi de devlet müdahalesine karşı şüpheci yaklaşım olmalıdır. Bu şüphecilik, bizi bugün tartışacağımız anlamda dadı devlet isimlendirmesinin ihtiva ettiği pejoratif anlama yaklaştıracaktır.

Özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra artan refah devleti / sosyal devlet ihtiyacından sonra dünyadaki hâkim trend, devletin salt negatif özgürlükler için değil, pozitif özgürlükler için de etkin bir rol üstlenmesi gerekliliği olmuştur (Polanyi, 1944). Böylece, devletlerin artan görev alanına dair çekinceler dadı devlet düşüncesinin temellerini ateşlemiştir. 1980'lerden sonra ise dadı devlet kavramı, özellikle özgürlükçü akademik çevrelerde kabul görmüş bir isimlendirme hâline gelmiştir.

Dadı devlet konseptinin temel argümanlarını dört başlık altında toplamak mümkündür.

Birincisi, sınırlı devlet anlayışıdır. Bilhassa klasik-liberal düşünce, devletin hareket alanının sınırlı olması gerektiği kanaatindedir (Mill, 1869). Ve bu sınırların en önemli tayin edicisi, bireysel hak ve özgürlükler olmalıdır. Devlet, özellikle kişisel ve ahlakî karar alım yetkisini münhasıran bireye bırakmalı, başka bir ifadeyle halihazırda bireye ait olan bu alana müdahil olmamalıdır.

İkincisi, bireysel özgürlüklerdir. Özellikle ekonomik karar alımlar bireysel özgürlüklerle doğrudan ilişkilidir. Dadı devlet konseptine giren herhangi bir tüketim ürününün devletin bireylere bir dadının çocuğuna yaklaştığı gibi yaklaşması suretiyle engellenmesinin meşru olmadığı, öne çıkan argümanlarındandır (Friedman & Friedman, 1980).

Üçüncüsü, piyasa etkililiğidir (market efficiency). Dadı devlet pratiklerinin hayata geçmesinin belkide tek yegâne yolu, piyasa müdahalesidir. Liberal düşünce, piyasa müdahalelerinin market aktörleri için her zaman üzerinden kalkması güç bir külfet olacağını kabul ettiğinden piyasaya devlet

müdahalelerine karşı şüpheci yaklaşmaktadır (Hayek, 1944).

Dördüncüsü ise, müdahalelerin etkinliği sorunudur. Piyasa etkililiği öncülüğüne paralel olarak, devlet müdahalesinin istenen sonuca ulaşması da her zaman şüpheyle yaklaşılması gereken bir olgudur (Musgrave, 1972). Nitekim, modern insanlık tarihinde dadı devlet uygulamalarının en çetin örneği, ders çıkartılması gereken Amerika Birleşik Devletleri Alkol Yasağı (Prohibition) dönemidir. Prohibition dönemi, insanlık tarihine dadı devlet politikalarına ilişkin olarak masa başında yapılan tüketim politikaların her zaman istenmeyen sonuçlar doğuracağı gerçeğini hediye etmiştir. Bu hediye, değerli görülmeli ve karar alıcılar tarafından hafife alınmamalıdır.

1980'lerden erken 2000'lere kadar geçen süreçte, dadı devlet anlayışı aleyhine (özgürlük lehine / pro-liberty) argümanların hâkim üstünlüğünden söz etmek mümkündü. Gary Becker'in 1983 senesinde yayınladığı "Against Paternalism" başlıklı makalede bugünkü anlamda dadı devlet kavramının hem konseptsel hem de politik-ekonomik değerlendirmeleri yapılmış, devlet müdahaleleri ve piyasa etkinliği arasındaki ilişkide gündeme gelebilecek istenmeyen sonuçlara dikkat çekilmiştir (Becker, 1983). Thornton, erken 2000'ler döneminde Prohibition ile dadı devlet pratikleri arasında somut bir ilişki kurmuş ve bu ilişkinin karar alıcılar için bir yol gösterici olması gerektiğini tespit etmiştir (Thornton, 2003). Bu dönemde, anti-dadı devlet kervanına Nobel ödüllü ekonomist Milton Friedman da katılmış, ve dadı devlet pratiklerinin bireysel özgürlük ve sorumluluk kavramları için bir tehdit olacağını değerlendirmiştir (Friedman, 2005).

Özgürlükçü ekolün karşısında bilhassa özgürlük-güvenlik ikileminin güvenlik kanadında pozisyon alan yazarlar da erken 2000'ler döneminde tartışmaya katılmıştır. Bu dönemde yayınlanan çalışmalar arasında dadı devlet anlayışı lehine (güvenlik lehine / pro-safety) ortaya atılan görüşler arasında dadı devlet konseptinin kimi durumlarda özellikle toplum sağlığı/güvenliği için gerekli olduğu iddiası dikkat çekmektedir. Emniyet kemeri zorunluluğu uygulaması, dadı devlet lehine görüşler için dikkat çeken bir argümandır (Emanuel, 2009). Glenn Cohen, özgürlükçü düşünürlerin aksine, bireylerin irrasyonel karar vermeye daha yatkın olduğu görüşünden hareketle, dadı devlet politikalarının gerekliliğini vurgulamıştır (Cohen, 2007). Thaler ve Sunstein ise, dadı devlet terminolojisine de atıf yaparak, devletin kimi zaman bireylerin ufakça dürtmesinin meşru olduğu görüşünü savunmuştur. Yazarlara göre, örneğin marketlerdeki sağlıksız alternatiflerin yerine daha sağlıklı alternatifleri öne çıkartmak, devletin bireyleri, tıpkı bir dadının çocuğu kibarca dürtmesi gibi dürtmesi anlamına gelmektedir ve meşrudur (Thaler & Sunstein, 2008).

Dadı devlet lehtarı (pro-safety) argümanların ortak noktası, devletin bireyler için bireylerin hayatına dair karar verme konusunda bireylerden daha rasyonel davranacağı inancıdır. Dadı devlet aleyhtarı (pro-liberty) argümanlar ise, bu görüşün tam zıttı bir dünya okuması ortaya koyarak, asıl rasyonel olanın bireyin kendi çıkarı için karar vermesi olduğunu değerlendirmektedirler.

Friedrich Hayek, "The Constitution of Liberty" isimli eserinde merkezî kontrolü eleştirirken bilginin toplumda dağıldığını, ve kendi çıkarları için karar verme yetkisine en çok haiz olanın toplumun en küçük birimi olan bireyler olduğu anlayışının altını çizmiştir (Hayek, 1960). Hayek'e göre, bir bireyin parasını harcama konusunda en üstün karar mercii, paranın sahibi olan bireyin kendisi olmalıdır, çünkü o paranın bireyin çıkarları ile ilişkisine dair en nihaî bilgiye yine bireyin kendisi sahiptir. Merkezî kontrol, bu nedenle bireysel sorumluluğu hiçe saymaktadır, ve gayrimeşru olduğu gibi etkisizdir de.

Dadı devlet konseptinin "yaşam tarzı ekonomisi" başlığı altında tartışılmasının yegâne sebebi, Hayek'in merkezî kontrol eleştirisinin salt ekonomik karar alımlar için değil, yaşam tarzına ilişkin karar alımlarda da geçerli olmasıdır. Nitekim bireyin bir başkasına kendi parasını harcaması için güvenememesi, bir başkasına kendi hayatı için karar alma konusunda güvenememesinden çok da farklı değildir.

Dolayısıyla varılabilecek önemli sonuç; dadı devlet pratiklerinin meşruiyetinin ardındaki en önemli engelin, bireysel sorumluluğun gözden kaçırılmasının ortaya koyacağı etkisizlik olmasıdır (Blanco, 2017). Bireysel sorumluluk, bireysel özgürlüğün önemli bir öncülüdür. Ayrıca devlet müdahalesi pratiklerinin her zaman birer kaygan zemin oluşturabileceği itirazı da gözden kaçırılmamalıdır. Bilhassa dadı devlet lehtarı görüşlerin savunduğu, devletin bireylere göre daha rasyonel bir aktör olabileceği anlayışı isabetsizdir. Rousseau'ya dayandırılabilecek bu görüşe göre devlet, genel iradenin (general will) bir ürünüdür ve kusursuzdur (Gutmann & Thompson, 2004). Oysa bu görüş, pek çok özgürlükçü düşünür tarafından eleştirilmiştir (Berlin, 1958; Popper, 1945). Dolayısıyla devlet müdahalesinin ahlaki dayanağı olan genel iradenin kusursuzluğu anlayışına şüpheyle yaklaşılmalıdır. Bu yaklaşımdan hareketle, devlet müdahalelerinin istenmeyen sonuçlar üretmeye dayan yatkın olduğu kabul edilmeli, ve asıl rasyonel karar alıcının bireyin kendisi olduğu inancı benimsenmelidir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin Dadı Devleti Endeksi'nde birinci sıraya yerleşmesi, yaşam tarzı ekonomisine yönelik yaklaşımında önemli bir ironiye işaret etmektedir. Bu durum, Türkiye'de bireysel özgürlükler ve devlet müdahalesi arasındaki hassas dengeyi tartışmaya açmaktadır. Bu bağlamda, bireysel özgürlüklerin korunmasına yönelik bir yaklaşımın benimsenmesi, Türkiye için daha isabetli bir yol olarak öne çıkmaktadır.

Dadı devlet pratiklerine yönelik eleştiriler, özgürlük ve bireysel sorumluluk vurgusuyla ön plana çıkmaktadır. Bu eleştiriler, devletin aşırı müdahalesinin bireylerin özerkliğine zarar verdiğini ve demokratik ilkelerle çeliştiğini savunmaktadır. Tarihsel tecrübeler ve teorik tartışmalar, bireylerin kendi kararlarını bağımsız şekilde almalarının, devletin müdahaleci yaklaşımlarından daha etkili ve isabetli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, bireysel özgürlüklerin korunması ve desteklenmesi, dadı devlet anlayışına bir alternatif olarak daha uygun bir yol olarak değerlendirilmelidir.

Dijitalleşen Dünyada Veri Gizliği

Ekin Siyahhan

Teknolojik ilerleme ve dijitalleşme çağında, hayatlarımız dijital alanla giderek daha fazla iç içe geçiyor. Sosyal medya etkileşimlerinden çevrimiçi alışverişlere kadar, bu dijital alanda artık değerli bir meta haline gelen veri noktaları bırakıyoruz. Ancak, bu dijital devrim beraberinde önemli bir sorunu da getirdi: veri gizliliği. Büyük teknoloji şirketlerinin dev iş modelleri bazen kişisel verilerimiz karşılığında ürün ve hizmetlerini bize ücretsiz olarak sunuyor ki bu ilk bakışta makul görünebilir. Bu alışverişin en korkutucu yanı ise verilerimizin nerede kullanıldığını genellikle bilemiyor olmamız. Verilerimiz sadece şirketin ürünlerini geliştirmek ya da özelleştirilmiş reklamlar yapmak için kullanılabilir. Ama diğer yandan verilerimiz, devlet veya özel ajanslara satılmak üzere tasarlanan yüz tanıma sistemleri geliştirmek için fotoğraflarımızı kullanacak üçüncü taraflarla paylaşmak için de kullanılabilir. Veri gizliliği ile ilgili günlük hayatımızda sıkça karşılaştığımız bir başka sorun da, üretici şirketin veri toplamaya izin verilmediği durumlarda cihazın kullanım fonksiyonlarını kısıtlaması sonucu, veri gizliliğimizi korumak veya teknolojik cihazımızı tam anlamıyla kullanabilmek ikilemiyle karşı karşıya kalmamız. Bu ikilemin sonucunda, veri gizliliği haklarımızdan vazgeçmeden cihazımızı tüm kapasitesiyle kullanamayabiliyoruz. Başka bir yandan, verilerimizi istedikleri gibi kullanabilecek hükümet düzeyindeki yetkililerin gözetim politikalarına da maruz kalabiliriz. Bu yazımda, öncelikle dünyanın farklı yerlerinden bazı veri gizliliği sorunlarından bahsedeceğim ve ardından daha güvenli bir gelecek için bazı çözümler sunmaya çalışacağım.

ABD'de Veri Gizliliği Endişeleri ve Cambridge Analytica Skandalı

ABD, sosyal medya devlerinden kurumsal devlere ve devlet gözetimine kadar, çevrimiçi güvenliğin manzarasında silinmez bir iz bırakan veri gizliliği skandallarına tanık oldu. Kamuoyunda büyük tartışmalara yol açan son Cambridge Analytica Skandalından kısaca bahsederek başlamak istiyorum.

2014 yılında Cambridge Analytica, "thisisyourdigitallife" adlı bir uygulama aracılığıyla milyonlarca kişinin Facebook profil verilerine erişim sağladı. Kullanıcılar uygulamayı indirdiklerinde, uygulamanın kişisel bilgilerine erişmesine izin verdiler. İlginç olan nokta ise, uygulamanın yalnızca izin veren kullanıcıların verilerine değil, aynı zamanda Facebook'un o zamanki zayıf gizlilik politikaları altında sosyal ağlarındaki verilere de erişmiş olmasıdır. İlerleyen zamanlarda Cambridge Analytica'nın 87 milyon Facebook kullanıcısının kişisel bilgilerine eriştiği bildirildi. 2016 yılında Donald Trump'ın ABD Başkanlık kampanyası, kampanyanın özelleştirilmiş reklamlar için hedef kitleleri belirlemesine yardımcı olarak oyları manipüle etmesi için Cambridge Analytica'yı işe aldı. Ancak 2018'de skandal patlak verdikten sonra Facebook, ihlalle ilgili olarak kullanıcılarıyla iletişime geçti ve bunun sonucunda sadece büyük milyon dolarlar ödemek zorunda kaldı.[1] Skandal sadece milyonlarca kullanıcının veri gizliliğinin ihlal edilmesiyle ilgili değildi, aynı zamanda özgür ve adil seçimleri tehlikeye atarak demokratik süreci de baltaladı.

Devletin kitlesel ve hedefli gözetlemesi ve Pegasus Casus Yazılımının kullanımı

Aslında 2000'li yıllara kadar ABD veri gizliliğini korumak önemli adımlar atıyordu, hatta dünyaya öncülük ettiği söylenebilir. Ancak hepimizin bildiği gibi 2001 yılında 11 Eylül saldırıları gerçekleşti. Benim perspektifimde ve ayrıca ampirik olarak, bu saldırılar hem ABD'de hem de Avrupa'da devlet gözetiminde önemli bir dönüm noktası oldu. Bu saldırıların ardından gördüğümüz gibi kriz anları sivil özgürlükler için gerçekten de tehlikeli olabiliyor. 11 Eylül'den sonra ABD hükümeti "terörle mücadele" adına devlet gözetimine izin veren bazı yasalar çıkardı. Ancak aradan 20 yıl geçmesine rağmen devlet gözetimine ilişkin durum hala benzer bir tartışmalı durumda. ABD'de 11 Eylül sonrasında ilk 45 gün içinde yürürlüğe giren US PATRIOT Yasası, NSA gibi istihbarat kurumlarına iş kayıtlarına ve terörizmle ilgili devam eden bir soruşturmayla ilgili görünen diğer "somut şeylere" erişim yetkisi vermiştir. Verilerin toplanmasını çevreleyen tanımın muğlaklığı,

1 Surveillance Giants: How the Business Model of Google and Facebook Threatens Human Rights - Amnesty International. (2019). In Amnesty International.

hükümet yetkililerinin durum terörizmle ilgili olmasa bile veri toplamasına da izin verdi. Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği'ne (ACLU) göre, PATRIOT Yasası kapsamındaki gizlice dinleme ve gözetleme emirlerinin sadece %1'inden azı terörizmle ilgili konularla ilgiliydi.[2]

2013 yılına ilerlediğimizde NSA için çalışan Edward Snowden yüksek gizlilik derecesine sahip bilgileri ifşa etmesi seneye damga vurdu. Ortaya çıkardığı bilgilere göre, ABD'nin geniş bir e-Casusluk ağı vardı ve hem Amerikalıları hem de Amerikalı olmayanları gözetlemekteydi. İfşalanan bilgilere göre, bu casusluk teşkilatı (NSA), NSA için her türlü emri onaylayan mahkemeler ve her şeyi yasal hale getirmek için gizli yasalar çıkaran hükümet ile işbirliği içinde çalışıyor. En önemli ifşalardan biri, büyük teknoloji şirketlerinin kullanıcı verilerini istihbarat kurumlarına sağladığını iddia edilen PRISM programı. Microsoft, Apple, Google, Skype gibi Amerikan şirketleri NSA'ya 'arka kapı' erişimi sağlayarak NSA'ya yardımcı oluyorlardı. İşbirliğinin boyutları hakkında yeni açıklamalar hâlâ gelmeye devam ediyor. İletişim meta verilerinin kullanıcıların bilgisi ya da rızası olmaksızın toplu olarak toplanması, korkutucu bir gerçekliği ortaya çıkartıyor hükümetin kitlesel gözetiminin kapsamını tahmin bile edemeyeceğimiz bir gerçeklik.

Hükümetler tarafından yapılan hedefli gözetimle ilgili bir başka endişe verici konu da "teröristleri" izlemek için kullanılan bir gözetim aracı olan Pegasus casus yazılımının dünya çapında kullanılması. Bu istilacı casus yazılımı hedefin özel mesajlarına erişim sağlayabiliyor, aramaları ve çevrimiçi faaliyetlerini hedefin herhangi bir eylemine ya da onayına ihtiyaç duymaksızın kaydedebiliyor. Son yıllarda hükümetler, hatta Avrupa Birliği içinde bile, Pegasus casus yazılımını kullandıkları için inceleme altına alındılar. Burada asıl endişe verici olan, casus yazılımının gazetecileri, aktivistleri ve hatta sıradan vatandaşları gözetlemek için bir araç olarak kötüye kullanılması. Macaristan ve Polonya gibi AB üyesi ülkelerde bile casus yazılım, muhalif gazetecileri baskı altına almak için kullanıldı.

Türkiye'de Veri Gizliliği Endişeleri

Türkiye, veri gizliliğine ilişkin Avrupa Birliği'nde kabul edilen kapsamlı bir yasa olan GDPR'ye çok benzer bir yasaya sahip olsa da, günlük hayatımızdaki uygulamalar teorideki yasa ile çelişiyor. Yakın zamanda Türkiye'de önemli bir kişisel veri sızıntısının ortaya çıkması, veri koruma çerçevesindeki açıkları ortaya çıkardı. Sorgu Paneli isimli bir web sitesi, kimlik numaraları, isimler, adresler, telefon numaraları ve hatta banka hesap bilgileri de dahil olmak üzere hassas kişisel verileri çevrimiçi olarak sattığını ifşa etti. Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği, MLSA, hem Türk vatandaşları hem de Türkiye'de ikamet eden veya Türkiye ile bağlantısı olan yabancılardan oluşan yaklaşık 100 milyon kişinin kişisel verilerinin tehlikeye atıldığını gösteren büyük bir veri ihlalini ortaya çıkardı. Bu verilerin e-Devlet portalından sızdığı iddia edilmesine rağmen hükümet ifşaları yalanladı.[3]

Bütün bunların yanı sıra, Türkiye'deki bir diğer endişe verici konu da, benim de aralarında bulunduğum çok sayıda kişinin bilinmeyen numaralardan dolandırıcılık amaçlı mesajlar almasıdır. Numaramın ve diğer kişisel verilerimin nasıl ve nerede kullanıldığını bilemediğim için bu durum benim ve konuştuğum birçok kişi için gerçekten stres verici. Peki veri gizliliği açısından en güvenli nasıl olabiliriz?

Web 3.0 Çözüm Olabilir mi?

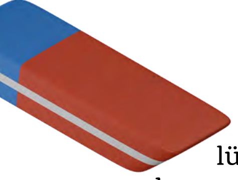
Web 2.0'a kıyasla Web 3.0'daki en önemli değişiklik, merkezi olmayan yapısı ve blokchain , yapay zeka teknolojilerinin en iyi şekilde kullanılmasıdır. Merkezi Web 2.0'da, bir hizmeti sağlayan otorite, onlara verdiğiniz bilgilere erişme, paylaşma ve silme yeteneğine sahipken; Web 3.0, verileri kontrol etmek için merkezi bir otorite olmadan, bireylere verilerinin sahipliğini sağlar. Web 3.0'da bir sosyal medya platformu ya da hizmet sağlayıcı gibi merkezi bir otoriteye güvenmek yerine, blockchain teknolojileri ve akıllı sözleşmeler devreye giriyor. Blockchain, verilerinizin güvenli bir şekilde saklanmasını, değiştirilemez ve şeffaf olmasını sağlarken, akıllı sözleşmeler kuralları sizin belirlemenize olanak tanıyor. Bilgilerinize kimin, ne amaçla ve ne kadar süreyle erişebileceğine siz karar veriyorsunuz.

Buraya kadar dünyanın farklı yerlerinden veri gizliliği ihlalleri örneklerinden bahsederken gördüğümüz gibi, merkezi sistemlerde veri ihlalleri ve gizlilik endişeleri, veri gizliliğini koruması gereken yasalar olsa bile bireyler için önemli bir endişe kaynağı olmaya devam etmektedir. Çağımızda veri yeni altındır, veri bilgi demektir, bilgi de güç demektir. Buna karşın veri gizliliği bireyin otonomisi ile doğrudan ilişkilidir. Çağımızda verilerimizin nerede ve ne amaçla kullanıldığını bilmiyoruz, paylaştığımız verilerin bize karşı kullanılıp kullanılmayacağını da bilmiyoruz. Geleceğe doğru ilerlerken, merkeziyetsizlik, şeffaflık ve kullanıcı güçlendirme ilkeleri, gizliliğin sadece korunduğu değil, aynı zamanda önceliklendirildiği dijital bir geleceğin önünü açacak çözüm olacaktır.

2 Surveillance under the USA/Patriot Act. American Civil Liberties Union. (2001, October).
3 Pruessing, J. (2022). Student Working Paper Series - Pegasus Spyware in Europe.

Unutulma Hakkı

Nazlıcan Kanmaz

İnsanın hak ve özgürlüklerinden bahsederken hayat, hürriyet ve mülkiyetten bahsetmek artık bana biraz sıkıcı geliyor. Bunlar 18. Yüzyılı kasıp kavuran, demokrasinin temellerini atan fikirler, bu yadsınamaz. Ancak 2024 yılına girdiğimiz şu günlerde hala aynı fikirlerle ilerlemeye çalışmak çok eski bir taşa ellerini açıp yardım dilenmekten pek de farklı sayılmaz.

Sosyal medyanın hayatımızın büyük bir kısmını yönlendirdiği şu günlerde, bizim de temel hak ve özgürlüklerimizi elden geçirmemiz gerekiyor. Sebebi aslında çok basit: Gündelik hayatlarımız 300 yıl öncesine göre çok farklı. O zamanlar ülkeler arasında seyahat etmek için kimsenin bir pasaporta veya vizeye ihtiyacı yoktu, ne ala. Ancak insan hayatının biricikliği de bugünkü kadar su götürmez bir gerçek değildi. Artık cebimizden telefonumuzu çıkarıp biricikliğimizi kanıtlamak çok kolay, çok da normal. Ama içinde bulunduğumuz anları ölümsüzleştirmek normalleştikçe, bu anların daha önce hiç olmadığı derece hayatımızı tanımlaması da normalleşti. Halbuki bu hiç de normal değil.

Kate Eichhorn, The End of Forgetting: Growing Up with Social Media'da sosyal medyanın içine doğmuş olanlar için bu durumun iki sonucu olduğunu soyluyor: ilki, medya araçlarının demokratikleşmesi (yani erişilebilirliğinin çok artmış olması) ve bunun ortaya çıkan medya ürünlerindeki çeşitliliği arttırması ve ikincisi de artık hepimizin geçmişlerinin dünya tarihinde hiç olmadığı kadar görünür olması.

İlkine baktığımızda bu durumun bize sağlamış olduğu pek çok yenilik var. Mesela benim favori içeriklerimden biri, ebeveyninin telefonunu alıp kaçan bebek videoları. Çok samimi, hiç bitmesin isterim. Bizim yıllar önce bayramdan bayrama mahallenin fotoğrafçısında ailecek çekildiğimiz aile fotoğraflarıyla karşılaştırınca Kate Eichhorn'un çeşitlilik olarak adlandırdığı durumu anlamak kolaylaşıyor.

Ancak ikincisi bence asıl önemli nokta. İkinci noktaya baktığımızda son 15 yılımızın ne kadar yakından belgelendiğini görebiliyoruz. Her gün telefonumuzun kamerasını o veya bu şekilde kullanıyoruz.

Snapchat'te her saat 30 milyon fotoğraf paylaşılıyor. Instagram'ın 2 milyara yakın kullanıcısı var. Artık hayatımızın görüntüsü, sakin bir şekilde kendi kendimize kontrol edebileceğimiz bir bileşen olmaktan çıktı. Bu durum, geçmişiyle yollarını ayırmaya çalışan, ya da bazı kısımları hatırlamaktan imtina edenlerimiz için gerçek bir kabusa dönüşme potansiyeline sahip. New Yorker yazarı Nausicaa Renner'ın da dediği gibi "Kaydedilmiş olmasının da ötesinde silinemiyor olmaları, pek çok anıyı travmatik bir anıya dönüştürebiliyor."

Bir yetişkin olarak 'gençliğime' baktığımda hatırlamak istemediğim pek çok kısım bulabiliyorum ve sanıyorum ki aranızda böyle hissetmeyeniniz yoktur. Sosyal medyanın hayatımıza getirdiği bu yenilik, yani geçmişimizin Dünya tarihinde şimdiye kadar hiç olmadığı kadar görünür olması, bizi toplumsal olarak hiç bilmediğimiz bir yola sokuyor. Tam bu noktada, bu bilmediğimiz yolda bize ışık tutması için yeni temel hak ve özgürlüklere doğru bir araştırmaya çıkıyoruz.

Kate Eichhorn'dan güç alarak ben de yeni bir temel hak önerisinde bulunuyorum: Unutulma Hakkı. Unutulma Hakkı kavram olarak yeni olsa da içeriği aslında en başta bahsettiğimiz üç temel hakkın bir birleşimi sayılabilir. Sosyal medyanın ana akım bir şekilde hayatlarımıza girmesiyle gündeme gelen unutulma hakkı, 2014 yılında Avrupa Adalet Divanı tarafından tanındı ve koruma altına alındı.

Bu hakkın tanınması 'big tech' tarafından, tabii ki, çok da olumlu karşılanmadı. Wikipedia'nın kurucusu Jimmy Wales bu hakkın ifade özgürlüğüyle çeliştiğini ve bu uygulamanın internette 'bellek çukurları' oluşturacağını savundu. Benzer bir açıdan, Google'ın baş hukuk danışmanı David Drummond bunun bir çifte standart oluşturacağını savundu. Index of Censorship, bu hakkın kişilerin hesap verilebilirliğini azaltacağını ve kötü niyetli insanların kendilerini aklamak için bir araç olarak kullanılabileceğini ifade etti.

Bütün bunlar hak temelli özgürlük savunucuları olan bizler için cevaplanması gereken esaslı sorular olarak karşımıza çıkıyor. Ancak için 1 bir sonucu. Özellikle Türkiye gibi, hakların bireyin statüsüne göre uygulandığı ülkelerde bunun önemini daha iyi anlıyoruz. Toplumsal erişime açık olması gereken pek çok bilgi ve belgeye erişimimiz gün be gün kısıtlanırken sosyal medyada sadece hayatının bir parçasını paylaştığı için 'linçlenen' kadınlar üzerinden hamaset yaparken bu kadınların hayatını zindana çeviren ahlak bekçilerini düşündüğünüzde bana hak vereceğinizi düşünüyorum.

Unutulma hakkı, hepimizin sadece 2024 yılında yaşadığı için doğal olarak sahip olması gereken bir hak. Uluslararası hukuk açısından 'sorunlu' görünen bazı yanları olsa da bireyin hem maddi hem de manevi bütünlüğünü koruyabilmesi için çekilmesi gereken bir sınır. Bu sınırın nasıl çekileceği tartışılabilir ancak gerekliliği su götürmez bir gerçek.

Hürriyet, Hukuk, Hoşgörü

Bir Yılın Ardından

Başardıklarımız ve Hedeflerimiz

Bir yıl daha geride kaldı ve biz, 3H Hareketi olarak, bu süre zarfında birçok önemli adım attık.

2023 yılını geride bırakırken birlikte neler başardığımıza bir göz atalım.

Her sene düzenlediğimiz yaz ve kış kampları yıl boyunca önemli bir rol oynadı. Yaz kampımızda, liderlik yetenekleri geliştirmeye ve en temel liberal değerleri detaylıca tartışmaya yönelik bir dizi atölye düzenledik. Kış kampı ise yine derinlemesine tartışmalar, çalışma grupları ve etkileşimli oturumlarla özgürlükçü düşüncelerin yayılmasına katkı sağladı.

Nisan ayında Almanya'dan partner organizasyonumuz Junge Liberale ile beraber "Siyasette Genç Temsiliyet" atölyemizi düzenledik. Almanya ve Türkiye'de gençlerin siyasete katılımını karşılaştırdığımız bu etkinlikte, temsiliyetimizi arttırmak için ne gibi efektif yollar izleyebileceğimizi tartıştık.

Eylül'de gerçekleştirdiğimiz liberalizmin derinliklerine bir bakış workshopumuzda liberalizmin temel değerlerini İlkan Dalkuç, Doğan Gürpınar ve Özge Öner hocalarımızla konuştuk. Yaptığımız atölyelerde, liberal demokrasilerin güncel sorunlarından biri olan popülizme karşı nasıl çözümler bulabileceğimizi tartıştık.

Sene boyunca Özgür Mikrofon ve Özgürlük Forumu konseptli etkinliklerimizi gerçekleştirdik. Özgür Mikrofon etkinliklerimizde hepimizin merakını uyandıran yapay zeka ve insan hakları gibi güncel konular üstünde tartıştık. Özgürlük Forumu etkinliklerimizde birbirinden kıymetli hocalarımızın katkılarıyla hem Ankara'da hem İstanbul'da değerli bilgiler edindik.

Ekim ayında Ermenistan'dan Institute of Liberal Politics derneği ile işbirliği içinde düzenlediğimiz International Debate etkinliğimizi Tiflis'te gerçekleştirdik. Ermenistan ve Türkiye'den katılımcıların bulunduğu etkinliğimizde, hükümetin baskın politikalarına karşın, diyalog ve iletişimi savunduk.

Yine ekim ayında senelik Liberal Gençlik Kongresi'ni düzenledik. Seçim sonrası değişen paradigmaları konu aldığımız bu seneki kongremizde, Türkiye'deki yeni diskurun ne olduğunu; akademi, medya ve ekonomi alanlarında ne gibi zorluklarla karşı karşıya olduğumuzu ve ilerisi için sivil toplum olarak ne yapabileceğimizi konuştuk.

Kasım ayında Avrupa Parlementosu'ndaki Renew Europe grubunun ve ALDE partisinin gençlik organizasyonu olan LYMEC'in dönemlik kongresine katıldık. Uluslararası partner organizasyonlarımızla ilişkilerimizi pekiştirirken gelecek için olası işbirliği ihtimallerini konuştuk.

3H Hareketi'nin Türkiye'nin çeşitli illerinden geniş katılım sağlamak amacıyla Ankara ayağımızı aktifleştirdik, düzenlenen etkinliklerinin sayısını arttırdık. 2023 yılında, 5'ten fazla etkinlikle katılımcılara zengin bir deneyim sunduk, yılın kapanışını da Kriz Yönetimi Simülasyonu ile gerçekleştirdik. Bu özel etkinlik, katılımcılara hayali bir ülkenin gerçekçi politik problemini çözme fırsatı verdi. 2024'te, bu tür etkinliklerin sayısını daha da arttırma planlarıyla hareket, interaktif ve bilgi dolu deneyimleriyle toplumu bir araya getirme vizyonunu sürdürmeyi hedefliyoruz.

28 Ekim
Liberal Gençlik Kongresi - İstanbul

Milei Çılgınlığı

Marina Kienast
Republicanos Unidos
CABA Buenos Aires Vekili

Javier Milei, Arjantin politik sistemini temelden sarsmayı vaat eden ilk siyasetçi. “La Libertad Avanza” (Özgürlük İlerliyor) adayı, oyların %56'sını alarak Arjantin'ine olacağı bilinmeyen ancak iyimser bi döneme adım attırdı. Tüm dünyayı şaşkına çeviren, ama Arjantinliler için pek şaşırtıcı olmayan bir şekilde, Javier Milei ülkenin başkanı oldu. Liberteryen/liberal bir aday, rekor bir sürede insanların zihinlerine nüfuz etti ve eski tip siyasetin içinde alternatif bir yol açtı. Konuşma tarzı ve fikirleri birçok kişi için problematik ve başkanlık için uygun değil gibi görünse de hem siyasi hem de televizyon şöhretini artırmasına yardımcı oldu.

Milei iki sene önce kongre üyesi seçilmesiyle televizyon kariyerini geride bırakıp siyasete atıldı. Viva la Libertad Carajo” (Long live freedom, damn it), sloganıyla başlattığı politik kariyerinde pek çok eleştiriye maruz kaldı ve asıl vaadi hep “siyasi kast sistemini” bitirmek oldu. Mevcut hükümetin kötü yönetimi, giderek artan enflasyon ve sürekli gerileyen ekonomi, Milei'ye tarihi bir zafer getirdi. Eski başkan Mauricio Macri ve ilk turda yenilen aday Patricia Bullrich'in desteği de bu zafere katkı sağlayan politik faktörlerdendi.

Milei, enflasyon, yoksulluk, yolsuzluk ve giderek artan boğucu vergi yüküyle yıpranan toplumun nasıl hissettiğini anlıyordu ve bu insanların desteği ile ön seçimlerde ve genel seçimin ilk turunda çok yüksek oy oranları yakaladı. Rakiplerinin aksine, Milei kendini basmakalıp siyasetin dışında konumlandırdı ve "siyasi kast"ın ayrıcalıklarına son vermeyi kendine bir hedef olarak belirledi. Genel seçimdeki rakibi Sergio Tomas Massa ise onun tam aksine, liberteryen çevrelerin düşman olarak gördüğü, mevcut sistemin devamlılığını sembolize eden bir adaydı. Massa bütün kariyerini siyasi pozisyonlarda geçirmişti, yüksek yerlerde tanıdıkları vardı ve insanlardan istediğini almayı iyi biliyordu. Arjantin'de politika demek her zaman yolsuzluk ile eş anlamlıydı ancak hiç kimse bunu Milei kadar yüksek sesle dillendirmedi, ve rakibi Massa politikacıların en politik olanıydı.

Liberteryen seçim kampanyasının en ilginç yönlerinden biri de sadeliğiydi. Diğer siyasi partiler reklam bütçeleri için bir servet harcarken Milei'nin kampanyası dünyada benzerine az rastlanacak şekilde doğal ilerliyor ve takipçileri tarafından gönüllü olarak yayılıyordu. Peronizm ülkede hala aktif ideoloji olduğu için resmi kanallar ve ana akım medyada muhalif kampanya yapmak pek kolay değildi ancak Milei'nin genç seçmenler arasındaki popüleritesi sayesinde çok başarılı bir sosyal medya kampanyası yürütüldü ve Milei sosyal platformları en çok kullanan aday oldu.

Milei'nin zaferi son 20 yıldır Arjantin siyasetine hakim olmuş geleneksel politikaların sonu oldu: Néstor Kirchner (2003-2007), Cristina Kirchner (2007-2015), ve Alberto Fernández (2019-2023) hükümetlerini kapsayan Kirchnerizm; ve Mauricio Macri'nin temsil ettiği Macrizm. Bu zaferin Arjantin için tarihi önemi şüphesiz olsa da liberal/liberteryen fikirlere sahip ve hatta anarko-kapitalizme de sempati duyduğunu belirten birinin başkan olarak seçilmesi tüm dünyadaki özgürlükçüler için büyük bir olay. Günümüzde popülerliği yüksek olan Donald Trump ve Jair Bolsonaro gibi sağcı liderler sık sık Milei ile benzetiliyor olsalar da hiçbiri liberal veya liberteryen olma iddiası taşımıyor ve bu yönde politika yapmıyor. Öte yandan “La Libertad Avanza” partisinin lideri ve Milei'nin başkan yardımcısı olacak Victoria Villarruel de bir hayli muhafazakar politikalara sahip ve daha önce eski askeri cunta generallerinin insan hakkı ihlallerine destek verdiği gerekçesiyle de eleştirilmişti

Javier Milei artık daha büyük bir zorlukla karşı karşıya. Hem sosyal hem ekonomik anlamda çöküş yaşayan, yoksulluk seviyesinin %40'ları, yıllık

enflasyonun %140'lara ulaştığı bir ülkenin yönetimini devraldı. Hata yapma şansı yok çünkü onunla birlikte liberal fikirler geçmişte dünyanın en zengin ülkelerinden olan ancak sol ekonomik politikalar ve yolsuzluğa bulanmış "siyasi kast"ın elinde fakirleştirilmiş bir ülkede köklü değişiklikler yapma ve yeniden refaha kavuşturma şansı elde etti.

Özelleştirmeler

Milei'nin en öncelikli politikalarından biri zaten halihazırda zararda olan devlet kurumlarının bir an önce özelleştirilmesi ve işçilerin serbest piyasa içerisinde rekabete dahil olmaları. Petrol ve enerji sektöründe faaliyet gösteren YPF ve Enarsa, hava yolu şirketi Aerolineas, su ve arıtma şirketi AySA, ve Publica, Radio Nacional gibi medya kurumları bu yeni özelleştirme planının ilk hedeflerinden. Milei'ye göre bu şirketlerin işçileri gerekli yetenek ve özveriye sahip ancak kirli politikalar ve kişisel çıkarlar başarılı olmalarına engel oluyor.

Eğitim, Sağlık ve Enerji

Kampanyanın en çok tepki çeken kısımlarından biri Milei'nin devlet sağlık ve eğitim hizmetlerine bakış açısıydı. Bu hizmetlerin devlet tarafından direkt olarak ve tamamiyle ücretsiz sağlanması fikrine karşı olan Milei, sorumluluğu büyük oranda yerel yönetimlere devredilmiş, ücretli ancak merkezi hükümet tarafından "Kupon" (Voucher) yöntemi ile desteklenen (subsidies) özel girişim odaklı, karma bir sistem önerisi sunuyor.

Arjantin'de elektrik ve doğalgaz hizmetleri uzun yıllardır devlet tarafından destekleniyor ve enerji fiyatları kamu bütçesi kullanılarak kontrol altında tutuluyor. Tüm kampanyasında kamu harcamalarını düşürmeyi vaat eden Milei fiyat kontrollerini ortadan kaldırıp fiyatların serbest piyasa içerisinde belirlenmesini, ancak bir yandan yapılacak vergi düzenlemeleri ile de fiyat artışının vatandaş üzerindeki etkisinin azaltılmasını hedefliyor.

Döviz Kontrolleri

Yetersiz dolar rezervleri ve kötü parasal politikalardan dolayı Arjantin'de şu an 8 farklı dolar kuru bulunuyor ve bu ekonomi üzerinde büyük bir baskı yaratıyor. "Döviz sorununu bir an önce çözmeden hiper enflasyondan kurtulmanın mümkün olmadığı" görüşüne sahip olan Milei, para politikalarındaki kontrolleri ortadan kaldırmadan önce Merkez Bankası tarafından çıkarılan borç senetleriyle, dolar alımı yapmadan piyasadaki peso miktarını azaltmayı hedefliyor. Bu planın işe yarayabilmesi için devletin finansal gidişatı yakından takip etmesi ve devamlı olarak faiz oranlarını artırması gerekiyor.

Milei'nin zaferi, Arjantin'in son yıllarda yaşadığı ekonomik sıkıntılar ve halkın mevcut siyasi elitlere olan güvensizliğinin bir yansıması olarak görülebilir. Ancak, şimdi başkan olarak karşı karşıya olduğu zorluklar büyük. Yüksek enflasyon, yoksulluk ve ekonomik çöküşle mücadele etmek, devlet kurumlarını özelleştirmek ve ekonomiyi canlandırmak için etkili adımlar atmak zorunda. Ayrıca, liberal fikirlere sahip bir lider olarak, hem Arjantin'in hem de dünyanın politik ve ekonomik geleceğine dair büyük bir sorumluluk taşıyor.

2014
Javier Milei
Corporación América Baş Ekonomisti olarak WEF'da
© Benedikt von Loebell

ABD'nin Son 70 Yıllık Dış Politikası ve Sonuçları

Emrullah Özdemir

2. Dünya Savaşı'nın sonlanmasından sonra iki bloğa ayrılan global siyasetin Batı'daki öncüsü Amerika Birleşik Devletleri iken Doğu'daki öncüsü Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ydi. Soğuk Savaş olarak ifade edilen bu iki blok arasındaki rekabet sürecinin sonunda galip gelen taraf Batı Bloku oldu. Özellikle 1980'li yıllarda Washington yönetiminde bulunan Ronald Reagan'ın neoliberal doktrininin başarılı olması ile fiilen noktalandığını ifade edebileceğimiz Soğuk Savaş süreci, George Herbert Walker Bush'un ABD Başkanı olduğu dönemde SSCB'nin dağılması ile resmen sona ermiştir. Bu yazıda da tam olarak Soğuk Savaş sürecinin başlamasından bugüne Batı Bloku'nun öncüsü olan ABD'nin başkanlarının bu 70 yıllık süreci kendi doktrinleriyle nasıl etkilediklerini göreceğiz.

2 Temmuz 1964
Lyndon Johnson Medeni Haklar Yasası'nı imzalıyor.

1952 yılında yapılan seçimlerde 442 delege ile çoğunluğu kazanarak başkan seçilen Cumhuriyetçi aday Dwight Eisenhower, kendisine bir önceki başkan Harry Truman'dan miras kalan NSC-68, Kore Krizi ve McCarthizm eşliğinde koltuğuna oturdu. Anti komünizmin bir devlet politikası olarak benimsendiği o yıllarda komünizme meylettiği düşünülen kişiler hakkında davalar açılıyor, kamu dairelerinde büyük bir temizlik operasyonu yaşanıyordu. Başkan Eisenhower'ın SSCB ve komünizme karşı ürettiği politika ise SSCB'yi en az maliyetle çevrelemeyi amaç edinen "New Look" stratejisiydi. Yine 1955'te Türkiye, İran, Irak, Pakistan ve Birleşik Krallık arasında imzalanan Bağdat Paktı; ABD Dışişleri Bakanı Dulles'ın fikir babası olduğu Kuzey Kuşağı Projesi'nin ürünüydü ancak ABD daha sonra bu paktın Arap dünyasını ikiye bölme tehlikesi ihtimali taşıdığı iddiasıyla pakta dahil olmadı. Ortadoğu ülkelerini SSCB'den uzak tutmak ve 'komünist tehdite karşı korumak' için üretilen bu politika uzun yıllar geçerliliğini sürdürecekti.

1960 Başkanlık Seçimleri'ni 303 delegeyle kazanan Demokrat aday Massachusetts Senatörü John Fitzgerald Kennedy, Eisenhower'dan devraldığı anti komünizmi yine bir devlet politikası olarak devam ettirecekti. SSCB'nin Küba'ya yerleştirdiği füzelere karşı Küba'ya askeri operasyon düşünülecek ancak sonradan vazgeçilecekti. Buna rağmen Fidel Castro Hükümeti ile Washington'ın arasındaki buzlar erimeyecekti.

JFK'nin 1963 kasımında silahlı bir suikaste kurban gitmesinin ardından yerine yardımcısı Lyndon Baines Johnson geldi. Kennedy'nin özgürlükçü doktrinini takip eden Johnson, bir yandan iç siyasette sosyal devlet kavramının altını dolduracak Great Society sloganı ile bir refah devleti yaratmayı amaçlarken diğer yandan dışarıda daha agresif bir siyaset izleyecekti.

1964 yılındaki seçimlerde rekor oyla başkan seçilen Lyndon B. Johnson, 1960'ların başından itibaren dillendirilen 'Latin Amerika'daki komünist tehdit'e karşı sert önlemler aldı. Örneğin Mayıs 1965'te Dominik adasına asker çıkarması yapılmış ve çıkarmanın ardından Başkan Johnson "ABD'nin Batı Yarım Küre'de asla komünist bir iktidara izin vermeyeceğini" açıklamasıyla kararlılığını ortaya koymuştu.

1968 kasımındaki seçimlerde kıl payı oyla başkanlığı kazanan Cumhuriyetçi aday Richard Nixon, SSCB ile ilişkilerde yumuşamaya gitti. İki blok arasında sağlıklı diyaloğun kurulduğu bir döneme girildi. Yine bu dönemde Nixon Moskova'yı ziyaret etmiş, SSCB lideri Leonid Brejnev de bu ziyarete kayıtsız kalmayarak Washington'a

iade-i ziyarette bulunmuştur. Ancak elbette bu yumuşama karşısında Washington yelkenleri suya indirmemiş, SSCB'yi çevreleme politikasına devam edileceği Başkan Nixon tarafından dile getirilmiştir.

Bu ortamda yapılan 1972 Seçimleri'nde açık ara galip Cumhuriyetçi Richard Nixon olmuştu. Fakat Nixon lehine esen bu rüzgar fazla uzun sürmeyecek, başkanlığını popülaritesine yakışır bir şekilde tamamlayamayacaktı. Meşhur Watergate Skandalı sonrası yargılama sürecine tabii tutulan Nixon, Ağustos 1974'te görevinden istifa etmek zorunda kaldı ve yerine yardımcısı Gerald Ford geldi.

Ford döneminde özellikle Vietnam'da komünizm yanlısı kuzeylilere karşı yapılan savaşa fazladan destek gönderilmiş, kıtlık sorunu yaşayan Afrika'daki ve Asya'daki bazı ülkelere gönderilen yardımın yanında İsrail'e de çokça yardım yapılmıştır. Nitekim Vietnam savaşında kuzeylilerin zafer elde etmesi bu dönemin en büyük krizlerinden olmuştur. Kuzey Vietnam'ın Güney Vietnam ve Kamboçya'yı işgal etmesinden sonra Başkan Ford'un kongreden talep ettiği askeri yardım da cevapsız kalmıştı.

Bu ortamda gidilen 1976 Seçimleri'nde Demokrat aday Jimmy Carter yeni başkan seçildi. Carter döneminde Nixon'ın SSCB ile başlattığı sağlıklı diyalog döneminin sonuna gelindiğini söyleyebiliriz. Bu durumun başlıca sebepleri olarak İran'da gerçekleşen İslami devrimin SSCB yanlısı bir pozisyonda olması, Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgal etmesi ve ABD'nin içinde bulunduğu petrol krizi söylenebilir.

George W. Bush

İran İslam Devrimi'nin hemen ardından gelişen ABD Tahran Büyükelçiliği'nin basılarak 52 Amerikalının aylarca rehin tutulması krizi ve çeşitli ekonomik sıkıntılar, 1980 Başkanlık Seçimleri'nde Demokrat Parti'nin ağır bir yenilgi almasına sebebiyet verdi. Cumhuriyetçilerin adayı Ronald Reagan bu karmaşık dönemin ardından ülke genelindeki delegelerin tamamına yakınının oyunu alarak ABD'nin yeni başkanı seçildi.

ABD Başkanı Ronald Reagan, komünist tehdite karşı artık ciddi güç kullanımı gerektiğini düşünüyordu. Bu kapsamda Nikaragua, Afganistan ve Kamboçya gibi komünizm işgali altında olan ülkelerdeki direnişçi muhalifleri direkt destekleme yoluna gidildi. Bunların yanında SSCB içinde birçok problem de halihazırda dayanılmaz noktaya ulaşmıştı. Serbest piyasa, devletçi ekonomiyi psikolojik olarak yenmişti. SSCB'de refah adeta yerlerde, enflasyon ise zirvedeydi ve arz talebe yetişemiyordu. Kendini silahlanmaya adayan SSCB içerideki ekonomik çöküşü engelleyemedi. Daha sonra ülkenin başına gelen Mihail Gorbaçov döneminde kısmi serbestleşme yaşayan Sovyetler Birliği, vatandaşlarına Batı ve kapitalizm hakkında yalan söylediği ortaya çıktığı için vatandaşları tarafından hedef haline gelmişti. SSCB hür dünyada tutunacak bir dal bulamamıştı. Milliyetçi enerji ise bu süreçte tuz-biber etkisi yarattı ve dağılmanın önü tamamen açılmış oldu.

Ronald Reagan'ın görev süresinin bitmesinin ardından 1988 Seçimleri'nde yeniden GOP'un kazanmasıyla George H. W. Bush başkan oldu. Tam da o geçiş döneminde Berlin Duvarı yıkıldı ve Doğu Almanya ile Batı Almanya birleşti. Kafkaslar'da Moskova yönetimine karşı çok sayıda milliyetçi isyan gerçekleşti. 1991 yılında bir darbe girişimi atlatan SSCB ise sene sonunda tamamen dağıldı. Demir Perde ülkeleri bir bir bağımsızlıklarını ilan ettiler. Dünya artık tek kutupluydu.

O tarihlerde Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesi gündemdeydi. 1. Körfez Savaşı olarak bilinen bu olayda Irak'ın lideri Saddam, ABD Başkanı Bush'un tepkisini çekmiş; bunun sonucunda ABD Ortadoğu'ya askerlerini göndermişti. Artık Baas'ın sırtını dayayabileceği bir Sovyetler Birliği yoktu, Saddam'ı kötü günler bekliyordu.

Ortadoğu'da Saddam terörü esedursun, o tarihlerde parçalanarak

Ronald Reagan

yıkılan tek sosyalist güç SSCB değildi. Balkanlar'da bulunan Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti de sosyalist pratiğin çöküşünden nasibini almış, diğer yandan da klasik milliyetçi isyanlarla çalkalanıyordu. 1990'da başlayıp yıllarca sürecek olan iç savaşın sonunda Yugoslavya da dağılacaktı.

1992'nin bu ortamında ABD'de yapılan seçimlerde Demokrat aday Bill Clinton seçimi kazandı. Yeni başkan Clinton liberal demokrasinin korunması adına ülkelerin iç politikalarına karışılmasının meşru olduğunu kabul eden bir doktrini benimsedi. Bu yüzden zaman zaman Çin ile karşı karşıya gelen Clinton, buna rağmen yumuşak biçimde Çin ile ilişkilerini devam ettirmiş; Çin'i kapitalist modele diyalogla entegre etmeye çalışmıştı. Yine ABD Kongresi'nden Tayvan adasının güvenliğini kendi teminatına aldığını beyan eden bir yasanın geçmesi Çin ile gerilime yol açsa da Clinton Hükümeti, diyalog ile çözüm yolundan şaşmamıştır.

1996'da yeniden başkan seçilen Bill Clinton, yeni dönemde Balkanlar'daki problemlere eğilmiştir. Özellikle Yugoslavya İç Savaşı'nda bölgedeki Boşnaklara soykırım uygulayan Sırbistan Kuvvetleri'ne askeri harekatta bulunan NATO, 1999 yılında yeniden Sırbistan'ı hedef aldı. Bölge halkına kıyım uygulayan Sırp çetelere karşı yapılan bu operasyonlar Clinton'ın "liberal değerleri evrenselleştirme" doktriniyle paralel olarak gösterilebilir.

ABD'nin dünyadaki tek kutuplu dominasyonu sağlamış halinde gidilen 2000 Başkanlık Seçimleri'nde yarışan adaylar Bill Clinton'ın yardımcısı Al Gore ve Clinton'dan önceki başkan

Bush'un oğlu George Walker Bush'tu. Kafa kafaya sonuçlanan seçimde George Bush ülke genelinde daha az oy almasına rağmen 5 delege farkla Al Gore'u yenmişti.

Bush dönemine damgasını vuran ideoloji neo-conservatism (yeni muhafazakarlık) idi. Bush doktrininin de bu ideoloji etrafında inşa edildiğini söyleyebiliriz. Soğuk Savaş'ın bitişi ile birlikte daha rahat hareket eden ABD, Clinton döneminde İran'ın yanına Irak, Afganistan ve Libya'yı da kara listeye almıştı. Bush'un başkanlığının ilk senesinde gerçekleşen 11 Eylül terör saldırıları ise yalnızca Dünya Ticaret Merkezi'ni değil, Pentagon'u da hedef almış ve binlerce sivilin canına mal olmuştu. Usame bin Ladin'in yaptığı saptanan bu terör saldırılarının ardından Bush yönetimi, halihazırda terör kaynağı olarak gördüğü ülkelerin üzerine gitti. Axis of Evil olarak tanımlanan listede Irak, İran ve Kuzey Kore kırmızı listeye girdi.

Demokrat Parti'ye kıyasla daha yayılmacı bir dış politikaya sahip olan Cumhuriyetçi Parti'nin iktidar olduğu dönemde dünya tarihinin en kanlı terör saldırısının gerçekleşmesinin yarattığı travma, ABD'yi çok daha paranoyak bir hale getirecekti. Bir Ortadoğu gerçeği olan terörün üstüne gitmeyi hedefleyen Bush, birçok ülkeye doğrudan asker gönderip operasyon düzenleyecekti. Terörün kaynaklarından biri olarak otoriter rejimleri işaret eden Cumhuriyetçi yönetim, bu ülkelerin 'özgürleştirilmeleriyle' terörün sonlanacağını düşünüyordu. Bu noktada Demokratik Barış Tezi'ne atıfta bulunabiliriz. Ortadoğu'daki radikal İslami hareketlere karşı ılımlı İslam yanlısı reformist hareketlerin desteklenmesi de ajandadaydı.

George Bush, 11 Eylül'ün sorumlusu olarak görülen terör örgütüyle mücadele kapsamında önce Afganistan'a; daha sonra 2003 yılında 'Saddam'ın elinde kitle imha silahları olduğu' ve 'Saddam'ın terör finansörü bir diktatör olması' iddialarıyla Irak'a askeri operasyon düzenledi. Yıllar sonra saklandığı yerde bulunan Saddam 2006 yılında yargılanıp infaz edilecekti. Ancak uzun zaman sonra ABD askerleri 2011 senesinde Başkan Obama döneminde Irak'tan, 2021 senesinde de Başkan Biden döneminde Afganistan'dan çekilecekti.

Bu tansiyonlu ortamda gidilen 2004 Başkanlık Seçimleri'nde Bush yeniden başkan seçildi. Yıllar sonra Obama'nın Dışişleri Bakanı olacak olan John Kerry, bu seçimde Demokrat Parti'nin başkan adayıydı.

Seçimlerin ardından İran ve Suriye'ye diplomatik yollardan kurduğu baskıyı artıran Bush Hükümeti, Lübnan'ın eski başbakanı Refik el Hariri'nin 2005'te bir suikaste kurban gitmesinin ardından Suriye'deki Esad diktatörlüğüne baskıyı artırmış; Lübnan'daki Suriye askerlerini geri çektirmişti. Yine Renkli Devrimler olarak adlandırılan Doğu Avrupa'daki pro-liberal protestolara da ABD tarafından finans sağlanmıştı.

2008'de George Bush'un başkanlık döneminin bitmesinin ardından yapılan seçimlerde Demokrat aday Barack Obama açık ara oy farkıyla başkan seçildi. ABD'nin ilk siyahı başkanı olan Obama'dan beklentiler çoktu. Özellikle Bush döneminde başlatılan savaşlara karşı gelişen güçlü protestoların getirdiği dalgayla birlikte yeni başkandan daha ılımlı bir doktrin bekleniyordu. Keza Obama da savaş karşıtı bir söylemle iktidara gelmişti. Obama 2007'de Foreign Affairs'ta yayınlanan makalesinde Bush dönemindeki dış politikayı 'saldırgan' olarak tanımlamış ve bu yüzden ABD'ye duyulan güvenin azaldığı, daha diplomatik yollar benimsenmesi gerektiğini belirtmişti.

2010 yılında Tunus'tan başlayıp Ortadoğu'ya yayılan otoriteryanizm karşıtı gösterilerde Obama'nın bu militarizm karşıtı tavrını görebiliriz. Özellikle Dışişleri Bakanı Hillary Clinton tarafından açıkça desteklenen Arap Baharı isimli bu süreç sonucunda kimi ülkelerin liderleri demokratik reformlar yaparak protestoları kontrol altına alırken kimi direnç gösteren Suriye ve Libya gibi ülkelerin otoriter rejimleri, durumu bir iç savaşa evriltmişti. Muhaliflerine karşı silah kullanan Muammer Kaddafi rejimine karşı müdahalede bulunan NATO, Kad-

2019 Beyaz Saray

dafi'nin Ekim 2011'de devrilmesiyle zafer elde etti. Suriye'deki Beşar Esad rejiminin muhalifleriyle 2012'de resmen iç savaşa girmesi, 2013'te Baas rejiminin muhaliflere kimyasal silahlarla saldırmasıyla iyice korkunç bir hal almıştı. ABD, terör kaynağı olarak gördüğü Suriye'ye bu dönemde bile Irak ve Afganistan'dakine benzer bir askeri harekattan çekinmiştir. Daha çok bu ülkelerdeki muhaliflerin maddi olarak desteklenmesi yolu tercih edilmiştir. Bu dönemde Mısır'da da iki kere iktidar değişimi olmuş, demokrasi yanlısı ayaklanmalar ABD tarafından desteklenmişti.

2011 Barrack Obama ve Joe Biden

2012 Seçimleri'nde güven tazeleyerek devam eden Barack Obama, 2016'ya kadar geçen sürede Suriye ve Libya'daki iç savaşları durdurma girişminde bulunmuş; bir yandan da Doğu'da giderek güçlenen Çin ve Rusya'nın yaratabileceği tehlikelere dikkat çekmişti.

2016 Başkanlık Seçimleri'nin tartışmalı galibi Cumhuriyetçi aday Donald Trump oldu. Demokrat rakibi Hillary Clinton'ı delege farkından yenen Trump, ABD'yi dünyadaki konumundan pasifize etmeye çalışan bir doktrin izledi. NATO ve AB ile ilişkilerin zayıflaması, Suriye'de bulundurulan askeri varlığı geri çekme girişimi ve Paris İklim Anlaşması'ndan çekilmesi bu durumun kanıtı niteliğindeki gelişmeler.

2020'deki pandemiyi başarısız yönetme, 1929'dan bu yana kırılan işsizlik rekoru ve ayrımcı söylemler Donald Trump'ın 2020 Başkanlık Seçimleri'nde kaybetmesindeki en büyük etkenler. Obama'nın başkanlığı dönemindeki yardımcısı Demokrat aday Joe Biden'ın 2021'de göreve başlamasının ardından ABD, bir yandan Trump döneminden kalan olumsuzlukları gidermeye çalışırken diğer yandan da tiranlığıyla etrafına da savaş saçmaya başlayan Rusya lideri Vladimir Putin'e karşı NATO'yu daha sıkı kenetlemeye çalıştı. Nitekim 2022'de patlak veren Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinde Ukrayna'ya en yüksek perdeden destek veren ABD, Dışişleri Bakanı Antony Blinken'ın Türkiye, Birleşik Krallık ve Ukrayna ile başarılı müzakereleri sonucu işgalin etkilerini hafifletmeye çalışmıştır. 2022 Ara Seçimleri öncesi Tayvan'ı ziyarete giden Temsilciler Meclisi Başkanı Nancy Pelosi'ye en büyük tepki eski başkan Trump'tan gelmiş ancak Başkan Biden Doğu Bloku'ndaki yükselmenin globalde ne kadar tehlikeli olabileceğini her fırsatta ifade etmiştir. Aynı şekilde İran'daki fundamentalist diktatörlüğe de dikkat çeken Biden Yönetimi, başta Ortadoğu ve Avrupa olmak üzere dünyanın her yerinde popülist otoritelerin karşısındaki muhalifleri destekleyerek baskıcı rejimleri yıldırmaya çalışan bir doktrin izlemektedir.

2024 yılına geldik ve Başkanlık Seçimleri'ne yaklaşık 9 ay var. Resmi adaylar doğal olarak kesinleşmemiş olsa da partilerin dünyadaki mevcut problemlere bakışı ortada. Demokrat Parti daha küreselci ve sivil haklarını önceleyici bir doktrinle seçimlere giderken Cumhuriyetçi Parti -birtakım istisnalar dışında- daha yayılmacı ve sağ bir perspektife sahip.

Bu noktaya kadar son 70 yılda ABD başkanlarının doktrinlerinin dünyayı nasıl etkilediğini gördük. Rusya'nın Ukrayna'da yürüttüğü işgalden İsrail-Hamas Savaşı ve Çin'in yükselişine kadar birçok problem için de Kasım 2024 Seçimleri hayati öneme sahip. 2024 ve sonraki süreçte Beyaz Saray'ın yürüttüğü politikaların dünyadaki etkilerine hep birlikte tanık olacağız.

Avrupa'daki Seçim Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme

Moldir Mukasheva

**Aralık 2023'te kaleme alınmıştır.*

2023 yılı Avrupa için, aşırı sağ partilerin seçim başarıları nedeniyle ortaya çıkan birçok yeni sorunla beraber, çalkantılı bir yıl oldu. Belki de Avrupa yanlısı, ve eski Avrupa Birliği Konseyi Başkanı Donald Tusk'un ulusal seçimlerden iki ay sonra parlamentodan güvenoyu aldığı Polonya hariç Avrupa için ilerici bir yıl olduğunu söyleyemeyiz.[1]

Gerçekten de Tusk liderliğindeki Avrupa yanlısı Sivil Koalisyon'un zaferi, hem Polonya'nın ulusal siyaseti özelinde hem de Avrupa Birliği genelinde bir anlamda 'taze bir nefes' gibi oldu. Sekiz yıl boyunca sağcı ve popülist Hukuk ve Adalet Partisi tarafından yönetilen Polonya, partinin getirdiği tartışmalı reformlar nedeniyle önemli bir demokratik gerileme yaşadı. Parti 2015 yılında ikinci kez iktidara geldiğinden bu yana medya özgürlüğü ve yargı bağımsızlığına yönelik baskıların yanı sıra göçmen ve mültecilerin, kadınların ve LGBTQ+ temsilcilerinin haklarına yönelik saldırılar başlattı. Hukuk ve Adalet Partisi, Anayasa Mahkemesi'nin hamileliğin kadının yaşamı için gerçek bir tehdit oluşturmaması veya tecavüz ya da ensest ilişki sonucu olmaması halinde kürtajın sonlandırılmasını yasaklayan kararının yürürlüğe girmesinin ardından daha da güçlü iç ve dış eleştirilere maruz kaldı. Hukuk ve Adalet Partisi iktidarının son aylarına ise, Ukrayna'nın tahıl ihracatı konusunda artan anlaşmazlıklar nedeniyle komşusu Ukrayna ile yaşanan diplomatik gerginlikler damgasını vurdu. Bunun sonucunda Polonya'nın eski Başbakanı Ukrayna'ya askeri yardımları durdurmakla bile tehdit etti. Sonuç olarak, ülkenin zarar gören kurumsal kapasitesini onarması ve hukukun üstünlüğünü yeniden tesis etmesi beklenen Polonya'nın yeni seçilen Başbakanı Donald Tusk'ı pek çok zorluk bekliyor.

Bu yılın bir diğer kritik ve zorlu seçimi İspanya'da gerçekleşti ve iktidardaki İspanyol Sosyalist İşçi Partisi'nin (PSOA) Alberto Nunez Feijoo liderliğindeki merkez sağ, muhafazakar Halk Partisi (PP) tarafından yenilgiye uğratılmasıyla sonuçlandı. Ancak partinin zaferi o kadar da açık değildi, zira parti hükümet kurmak için yeterli desteği alamadı ve bu durum pek çok kişi tarafından aşırı sağcı Vox Partisi ile yaptığı ittifakla ilişkilendirildi. Vox'un seçim vaatleri arasında cinsiyete dayalı şiddete ilişkin mevzuatın kaldırılması, kürtajın yasaklanması ve LGBTQ+ bireylerin haklarını hedef alan politikalar yer alıyor.[2] Başbakan Pedro Sanchez, Moncloa Sarayı'nda kalma hakkını güvence altına almak için 2017'deki başarısız Katalonya bağımsızlık referandumunun ardından tutuklanan Katalan ayrılıkçı aktivistlere af teklif etmeye karar verdi.

Böylece PSOA lideri, İspanya'da dört aydır devam eden siyasi kargaşaya son vererek bölgeselci partilerin desteğini alabildi. Ancak bu karar İspanyol parlamentosunu son derece parçalı bir hale getirdi. 350 İspanyol milletvekilinden 179'u Sanchez'i desteklerken 171'i karşı oy kullandı. Buna ek olarak, Başbakanın tartışmalı kararı ülke çapında kitlesel protesto dalgalarını tetikleyerek Sanchez yönetimi üzerindeki baskıyı daha da arttırdı.

2023'ün sonu Slovakya'da Rusya yanlısı, popülist Robert Fico ve onun SMER-SSD partisini yeniden iktidara getirdi. Robert Fico daha önce bu Doğu Avrupa ülkesinde başbakanlık yapmış olsa da, araştırmacı gazeteci Jan Kuciak ve nişanlısının öldürülmesinin yol açtığı halk protestoları nedeniyle 2018 yılında görevinden istifa etmek zorunda kalmıştı. Kuciak, Fico'nun Smer SD'si ile bağları olan önde gelen Slovak iş adamlarının vergi kaçırma vakalarını araştıran genç bir Slovak gazeteciydi. Gazetecinin 21 Şubat 2018'de nişanlısıyla birlikte evlerinde vurulmadan önce yazdığı son makale, Avrupa Birliği fonlarının zimmete geçirilmesini ve yerel iş adamları ile siyasetçilerin Ndraghetta adlı İtalyan mafyasıyla bağlantılarını ortaya çıkarmıştı. İddialara göre gazeteciye yönelik suikast, Kucik'in makalelerinde sık sık yer alan Slovakyalı milyoner Marian Kocner tarafından planlanmıştı. Ancak Mayıs 2023'te Pezinok'taki İhtisas Ceza Mahkemesi Kocner'in suçsuz olduğuna karar verirken, ortağı Alena Zsuzsova'ya 25 yıl hapis cezası verdi

Fico ve partisi etrafındaki bu skandala rağmen, parti son Slovakya genel seçimlerinde liberal İlerici

1 Poland's Parliament elects Donald tusk as prime minister. (2023, December 11). Al Jazeera.
2 Culture war in Spain as popular far-right vox party targets minorities. (2023, July 4). euronews.

Slovakya partisini yenerek oyların %23'ünü kazanmayı başardı ve yeni bir hükümet kurmak için başarılı bir koalisyon anlaşması yaptı. Slovakya, şubat 2022'de Rus işgalinin başlamasından bu yana Ukrayna'nın en sadık müttefiki olarak bilinmesine rağmen, Başbakan Fico görevdeki ilk günlerinde Ukrayna'ya askeri yardımın durdurulduğunu açıkladı.

Halen ise halk hükümetin, suçlarla ilgilenen özel savcılığın kaldırılmasını ve bu tür davaların kovuşturulmasının bölgesel ofislere geri verilmesini öngören ulusal ceza kanununda değişiklik yapma planına karşı aktif bir şekilde protesto gösterileri düzenliyor. Bu eylem Slovak hukuk sistemine yönelik bir baskının başlangıcına mı işaret ediyor? Ve bu, iktidar partisinin 5 yıl önce suçlandığı mafya gruplarıyla olan potansiyel bağlarını gizleme planının bir parçası mı?

Bu konu mevcut koalisyon hükümeti döneminde önümüzdeki yıllarda netlik kazanacak. Şu andan itibaren ise, başbakan Fico'nun "yasal otokratik" paydaşı Macaristan Başbakanı Victor Orban'ın ayak izlerini takip edip etmeyeceği hakkında ve demokrasiyi kurumları yasal değişiklikleri aracığıyla zayıflatarak yaralayıp yaralamayacağı hakkında ciddi endişeler var.[3]

Avrupa için belki de en büyük şok, aşırı sağcı, İslam karşıtı, Avrupa şüphecisi, popülist Geert Wilders ve Özgürlük Partisi'nin (PVV) zaferi oldu. Genellikle "Hollandalı Donald Trump" olarak anılan Wilders, Kuran'ın, camilerin, İslami okulların yasaklanması için kampanya yürütmesi ve aktif göçmen karşıtı söylemleriyle tanınıyor.[4] PVV'nin seçim manifestosu, sığınma hakkının dondurulmasını, Paris İklim değişikliği anlaşmasından çekilinmesi ve Hollanda'nın AB üyeliğinin referanduma götürülmesini destekleyen oldukça tartışmalı politikalar içeriyor. Kasım ayında yapılan genel seçimlerde Wilders oyların %25'ini almayı başarsa da hükümette çoğunluğu sağlamaya yetmedi. Bu nedenle Geert Wilders şu anda "tüm Hollandalıların" başbakanı olma hedefini gerçekleştirmek için koalisyon ortakları arıyor. PVV'nin muhtemel koalisyon ortakları, Wilders'in daha önce vaat ettiği radikal politikaların Hollanda anayasasında yer alan din ve eğitim özgürlüğüne yönelik gerçek bir tehdit oluşturduğu yönündeki endişelerini dile getirerek onunla işbirliği yapma konusunda isteksiz davranıyor. Hollandalı partilerin bir diğer ciddi endişesi de, Wilders'in partisinin "egemen Hollanda" fikrini aktif bir şekilde destekleyerek Nexit olarak bilinenen Hollanda'nın AB'den çıkma fikrini desteklemesi. Şimdilik hükümet görüşmeleri süreci devam ediyor. Dolayısıyla Wilders'in gerçekten "tüm Hollandalıların başbakanı" olabilmek için radikal politikalarından taviz vermeye içtenlikle hazır olup olmayacağını göreceğiz.

Son olarak, aşırı sağcı Alternative For Deutchland (AFD) partisinin adayı Tim Lochner'in ilk kez Almanya'nın doğusundaki Saksonya eyaletinde belediye başkanlığı seçimlerini kazandığı son seçimlerden bahsetmek istiyorum. Gerçekten de 2023 AFD için önemli bir yıl oldu, zira parti Almanya'nın Thüringen eyaletindeki Sonnerberg'te yapılan seçimde elde ettiği zafer de dahil olmak üzere bazı önemli seçim kazanımları elde etti. Buna ek olarak AFD, Batı Almanya'nın Hessen ve Bavyera eyaletlerinde de çarpıcı seçim sonuçları elde etmiştir. Genel olarak 2023'ün, Avrupa'nın siyasi manzarasının daha önce hiç olmadığı kadar sağa kaymakta olup olmadığının sorgulanmasına yol açtığı sonucuna varılabilir. Avrupa Birliği'nin gündeminde 2030'a kadar genişleme hedefinin yeniden yer almasıyla birlikte, aşırı sağ partilerin son seçim kazanımlarının Avrupa Birliğin karar alma sürecinde ne tür zorluklar yaratabileceğini ve bölgesel birliğe ne tür etkiler getirebileceğini konusunda endişe yaratıyor.

3 Scheppele, K. L. (2018). Autocratic legalism. The University of Chicago Law Review, 85(2), 545-584.
4 The Dutch Trump: Who is Geert wilders and what does he want? (2023, November 24). POLITICO.

Yasak Frekanslarından Yükselen Hürriyet

Muhammed Gülcan
Hürriyet Masası
Genel Koordinatör

Jayuhangug radyosunun yasak frekanslarından yükselen hürriyet felsefesi, bir Kuzey Kore askeri olan Uri'nin istibdat altındaki zihnine ulaşmak için gün sayıyordu. Uri'nin hikayesi; liberal ideallerin, baskıcı rejimlere karşı direnişte ve değişimde nasıl bir katalizör olduğunu ve bireylerin potansiyellerini açığa çıkararak gerçek değişimi nasıl başlatabileceğini gösterecekti.

Uri'den bireye

Uri, Kuzey Kore-Güney Kore sınırında görev yapan bir Kore Halk Ordusu askeriydi. Kara Kuvvetleri'nde her zaman fiziksel mükemmelliğiyle dikkat çeken Uri; 178 cm boyunda, 62 kiloda, küt saçlı, köşeli bir çeneye sahip ve keskin bakışlarıyla hayranlık uyandıran bir kadındı. Ancak Uri'nin hayatında bir şeyler eksikti ve içten içe bir huzursuzluk halindeydi. Kuzey Kore'nin acımasız gerçekleri arasında, kendi iç dünyasındaki fırtınalarla boğuşuyordu. Karakolda güvendiği tek kişi Mulyo adındaki bir erkek askerdi. Mulyo, 195 boyunda, 90 kiloda, uzun bir yüz yapısına sahip, deneyimli, nazik lakin hızlı öfkelenen biriydi. Birçok akrabası çoktan ülkeyi terk edip gitmişti. Ablası, yıllar önce Güney Kore'ye kaçıp kendine mutlu bir hayat kurmuştu. Mulyo ise her ne kadar yaşadığı ülkenin durumunu farkında olsa da kalmayı seçmişti.

Uri ile Mulyo yakın arkadaşlardı ve çokça muhabbet ederlerdi ancak Uri bir süre yalnız kalmak istiyordu. Yalnız kaldığı zamanlarda biraz da olsa bu iç kargaşasını dindirmek için radyo dinliyordu. Sınır karakolunda görev yaptığı için Güney Kore'deki birkaç radyo yayınını yakalayabiliyordu. Bir gün bunlardan biri olan Jayuhangug yayınına denk geldi ve yasak kanallardan liberalizm felsefesini gizlice dinleyerek zihnindeki zincirleri kırmaya başladı. Bu radyoda her gün liberal düşünürlerin öğretileri anlatılıyordu. Başlarda zihnine yabancı gelen hürriyet felsefesi, zamanla dimağında yer etmeye başlamıştı. Hürriyetçilik ateşi yavaş yavaş yanıyordu.

Uri, özellikle Ayn Rand'ın bireycilik ve hürriyet vurgusundan derinden etkilendi, kendi iradesine sahip çıkma arzusunu güçlendirdi. Ego kavramını düşman belleyen bir toplumda büyüyen Uri için Rand'ın bu kışkırtıcı bencil fikirleri çok cezbediciydi. Mises'in serbest piyasa ekonomisi ve bireyin kendi çıkarlarını takip etmesi fikirleri, Uri'nin ülkesindeki ekonomik düzenin ne kadar berbat olduğunu anlamasına, mülkiyet kavramının bir düşmandan öte bireyin bir garantisi olduğunun idrakine ve mevcut göreviyle ilgili şüphelere düşmesine sebebiyet vermişti. Rothbard'ın anarşizm ve devletin sınırlanması üzerine fikirleri, Uri'nin Kuzey Kore'nin baskıcı rejimiyle hatta direkt devlet fikriyle mücadelesinde ona yeni perspektifler kazandırdı. John Locke'un doğal haklar teorisinden esinlenen Uri, kendi haklarına sahip çıkma ve hürriyetini koruma konusunda daha kararlı bir duruş sergilemeyi kafasına koydu. Adam Smith'in ve Milton Friedman'ın devletin müdahalesine karşı duruşu, Uri'nin kendi yaşamını kontrol etme arzusunu ve rejime karşı olan rahatsızlığını daha da pekiştirdi. Jayuhangug radyosunun yasaklanmış frekansları, Uri'nin zihin zincirlerini kırarak liberal düşünceyle dolu bir içsel yolculuğa çıkmasını sağlıyordu.

Her sabah, sınırdaki karakolda nöbet tutarken uzaklara bakardı. Bireyciliğin hür topraklarından yayılan kışkırtıcı sesleri dinlerdi. Mulyo'ya ablasının şu an neler yaptığı sorardı. Mulyo ise aldığı haberler kadarıyla Uri'ye oradaki yaşamı aktarmaya çalışıyordu. İnsanların özgür yaşamlarından, kurdukları güzel dünyalardan, filmlerden ve eğlencelerden bahsediyordu. Uri, Mulyo'nun anlattıklarını duydukça hayrete düşüyor ve hürriyet felsefesinin gerçekte nasıl olabileceğini hissetmeye başlıyordu. Her bir gün zihninde bir tabu daha yıkılıyor ve içinde olduğu bağımlılık halini daha iyi idrak ediyordu. Güney Kore, günden güne artan şiddetiyle onu hür topraklarına çağırıyordu. Ancak Uri, kendi doğrusunun kaçmak değil; bulunduğu koşulları değiştirmek olduğuna karar verdi. Lakin bunun için Güney ile irtibatta kalmak önemliydi. Oraya gitmese de sınırın ötesindeki askerlerle telsizler aracılığıyla gizli bağlantılar kuruyordu. Jayuhangug'un mikrofonundan yükselen hür düşünceler, ona insanlığın düşünce sınırlarını zorlaması gerektiğini, gerçek potansiyellerini bulmak için savaşmak gerektiğini anlatıyordu. Tiranlarla, toplumdaki baskıcı unsurlarla ve eski Uri'yle.

Hürriyet için hareket

Uri, düşüncelerini yazmaya başladı. Çünkü hürriyet ateşi Uri'nin zihninde hapsolup kalamayacak kadar onu ele geçirmişti. Bu ateş onu yakıp küle çevirmeden önce başka insanlara da ulaşmalıydı. Lakin ne denli sıkı bir istibdat altında yaşadığının farkındaydı, çok dikkatli olmalıydı. Mulyo'ya bile güvenemiyordu. Kimsenin okumaması için düşüncelerini kağıtlara mumla yazıyordu. Boş gibi görünen kağıtlar sadece ışığa tutulduğunda okunabiliyordu. Bir süre neler yapabileceğini, ülkesinin ve insanların düştüğü durumu nasıl düzelteceğini düşündü. Sonra bilgiyi saklamak yerine cesaret gösterip ülkenin gerçekleriyle mücadele etmeye karar

verdi. Gücün; merkezi otoriteden değil, bireyden kaynaklandığını fark etti. Bu yüzden değişimi merkeziyetsiz bir ağ kurup rejim tarafından görece etkisiz görülen yerlerden başlatacaktı. Liberalizm, onun için artık sadece bir düşünce değil, yaşam biçimi haline gelmişti.

Uri bu süreçte kendini eğitiyor, askeri becerilerini mükemmel hale getirmek için çok sıkı idmanlar yapıyordu. Bu sayede rejimin seveceği biri haline geliyordu. Karakoldaki en yakın arkadaşı Mulyo, Uri'de meydana gelen değişimi yakından takip ediyordu. Rejim de bu değişimi fark etmişti Uri'yi izliyordu. Rütbe atladıkça ordudaki etki alanı büyüyordu. Böylece ülkenin dört bir yanına geziler düzenliyor, toplantılar yapıyordu. Güvendiği isimlere notlarını veriyor ve nasıl okuyabileceklerini anlatıyordu. Aslında amacı, kuracağı ağ için insan toplamaktı.

Uri, büyük değişim için Hürriyet Ağı adında merkeziyetsiz bir ağ kurmaya koyuldu. Bu ağın ilk katılımcıları Uri'nin daha önce iletişime geçtiği insanlar olacaktı. Ağın daha fazla üye kazanması için kripto iletişim araçları geliştirilip dikkat çekmeyen yerlere dağıtılması planlandı. Bu cihazlar Uri'nin daha önce iletişim sağladığı Güney Kore askerleri aracılığıyla ülkeye sokuldu. Hürriyet Ağı üyelerinin her biri, hürriyet felsefesini tanıdıklarına aktardıkça hürriyetçilik, gittikçe yayılmaya başladı.

Uri ile ittifak yaparak birleşen hürriyetçiler, sivil itaatsizlik eylemleriyle bir direniş başlattı, emirleri yerine getirmiyorlardı. Bunu yaparken ülkenin en büyük gruplarından İşçi-Köylü Kızıl Muhafızlarının arasına sızmayı da unutmamışlardı. Bu grup, içinde milyonlarca insanı barındırıyordu ve büyük değişimin ileride önemli bir parçası olacaktı. Hürriyet Ağı üyeleri, insan haklarına ve hürriyetlere ters olan her şeyin hükümsüz olduğunu vurguluyorlardı. Emirleri dinlenmeyen rejim, doğal olarak şiddet kullanmaya başladı. Tam bu noktada ağın merkeziyetsiz olmasının faydaları kendini göstermeye başladı. Yaşanan bu olaylar birbirinden alakasız itaatsizlikler gibi duruyordu, bu yüzden örgütlü gibi görünmeyen bu harekete müdahalede yetersiz kalınıyordu. Ağ üyeleri, her olaydan ders çıkarıp itaatsizlik yöntemlerini geliştiriyorlardı.

İstibdadın sonu

Hürriyet Ağı, rejimin adını koyamadığı bir virüs gibi ülkenin kılcal damarlarından merkeze hücum etmeye başlamıştı. Katılan insanların sayısı günden güne artıyordu, Mulyo da bunlardan biriydi. Bu sebeple rejim sıkı kararlar almaya başladı. Sık sık sokağa çıkma yasağı ilan ediliyordu ve askerler karargahlarda sorguya çekiliyordu. Hürriyet Ağı üyeleri artık saklanma gereği duymuyorlardı çünkü siviller bu yasakları reddedip rejimin şiddetine karşılık vermeye başlamışlardı. Rejim neye uğradığını şaşırmıştı. Halk, silahlıydı! Bireysel silahlanma hürriyetçiler için olmazsa olmazdı. Uri, Güney Kore'deki kontakları aracılığıyla ülkeye soktuğu binlerce silahı hürriyetçilere dağıtmıştı.

Rejim, hürriyet ateşini söndürmeye çalışsa da Hürriyetçiler ülkenin merkezi hariç her yerde çok güçlüydü. Rejimi Pyongyang'a sıkıştırmışlardı. Çatışmaların en sıcak anında rejim, daha fazla ölüm istemediğini öne sürerek ateşkes çağrısı yaptı. Fakat bu çağrı, bir düşüşün çırpınışından fazlası değildi. Ateşkesi, büyük değişimi yavaşlatmak için istemişlerdi. Kendisi için hazırlanan suikast planından habersiz olan Uri, daha fazla kaybın yaşanmasını önlemek adına ateşkes teklifini kabul etti. Ateşkesin ardından Uri ile Mulyo direnişçilerin arasında yürürken rejim tarafından görevlendirilmiş bir suikastçı beklenmedik bir anda Uri'ye silah çekti. Bunu fark eden Mulyo kendini Uri'ye siper etti ve tam kalbinden vuruldu. Uri'nin dikkati Mulyo'nun üzerindeyken suikastçı Uri'yi de vurdu. Direnişçiler suikastçıyı kurşun yağmuruna tutarak öldürdüler. Uri'yle Mulyo'nun kanları birbirine karışıp giderken hür düşünceye sıkılan bu iki kurşun ateşkesi bitirdi ve rejimin sonunu hazırladı. Çünkü Hürriyet Ağı'nın her bir üyesi kendini mükemmel bir şekilde geliştirmişti ve her biri liderlik edebilecek kapasitedeydi. Merkeziyetsizlik sayesinde yukarıdan fayda beklemektense kendi içlerinden değerler yaratmayı öğrenmişlerdi. Bu da baskıcı rejimin her anlamda yenildiğini gösteriyordu.

Hürriyet

Uri'nin ve Mulyo'nun mirası kalplerde ve zihinlerde yaşamaya devam etti. Onların cesareti, Kuzey Kore sınırlarını aşarak tüm dünyada hürriyetçiliğin yayılmasına katkı sağladı. Baskıcı rejim sona ermiş, bireyler hürriyetin ateşiyle ısınmaya başlamıştı. Mirasları; adaletin, hürriyetin ve bireysel hakların kök saldığı bir dünya inşa etme umudunu taşıdı. Distopik gerçeklikten ziyade, bireyleri potansiyellerini keşfetmeye ve baskıcı rejimlere karşı cesaretle meydan okumaya çağıran bir hikayeydi bu. Uri'nin hikayesi, bir bireyin kararlılığının dünyayı değiştirebilecek bir güce dönüşebileceğinin örneğidir.

Ensar Hocama katkılarından ötürü teşekkür ederim.

2023 Liberal Almanak

Ocak

Avrupa Birliği'ne girişinden tam 10 yıl sonra, Hırvatistan 1 Ocak 2023 tarihinden itibaren Euro ve Schengen bölgesine katıldı. Hırvatistan Eurozone'daki 20. ülke, Schengen bölgesindeki 27. ülke olurken bu entegrasyonların turizmi de göz önünde bulundurarak ülkenin ekonomisine katkı sağlayacağı düşünülüyor. Hırvatistan'dan gelen bu adım, küresel sağın yükseldiği ve Avrupa şüpheciliğinin arttığı son yıllara rağmen AB ve işbirliği açısından önemli bir adım.

Şubat

Belarus'un başkenti Minsk'te bulunan bir mahkeme aktivist Andrzej Poczobut'u Lukashenko'yu eleştirdiği gerekçesiyle 8 yıl hapis cezasına çarptırdı. Polonya'nın saygın gazetesi Gazeta Wyborcza'nın muhabiri olan Poczobut, 2020 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde zafer ilan ettikten sonra Belarus Başkanı Lukashenka'ya karşı yapılan kitlesel protestoların şiddetli şekilde bastırılmasının ardından Mart 2021'de tutuklanmıştı. Poczobut'un yargılanması kapalı kapılar ardında gerçekleşti.

Mart

Eski ABD Başkanı Trump, geçtiğimiz yıldaki dört suçlamanın ilki için New York'ta mahkemeye çıkarıldı. İddialara göre, Trump'ın aleyhine tanık olan eski avukatı Cohen, 2016 seçimlerinden günler önce yetişkin film yıldızı Stephanie Clifford'a, bilinen adıyla Stormy Daniels, Trump'la ilişkisi hakkında sessiz kalması karşılığında 130bin dolarlık bir "sus payı" ödemesi yaptı. Yargı süreci devam ederken Trump'ın partisinin başkan adayı olup olmayacağı merakla bekleniyor.

Nisan

Geçtiğimiz yılın Nisan ayında Finlandiya NATO'nun 31. üyesi oldu. Böylece NATO'nun Rusya sınırı ikiye katlandı. 2022 yılında Rusya'nın Ukrayna'yı işgaline karşılık NATO'da yeniden hareketlenmeler başladı. Aynı ay, Almanya son Nükleer Enerji Santralini kapatarak 15 Nisan'da nükleer enerjiye tamamen veda etti. Almanya yenilenebilir enerji transformasyonunda alternatif enerji çözümleri aramaya devam ediyor.

Mayıs

Yunanistan Yüksek Mahkemesi, Ilias Kasidiaris tarafından yönetilen aşırı sağcı Hellenes partisinin seçimlere katılmasını "Golden Dawn" isimli neo-Nazi partinin devamı olması gerekçesiyle yasakladı. Golden Dawn, 2020 yılında Yunanistan mahkemeleri tarafından suç organizasyonu olarak kabul edilmişti. Yunanistan, hukuki araçlarla aşırı sağcı rüzgarlara karşı savaşmaya devam ediyor.

Haziran

Libya'dan yola çıkan ve yüzlerce göçmeni taşıyan aşırı yüklenmiş gemi, 14 Haziran'da Yunanistan sınırlarında battı. Kazada yüzlerce göçmen hayatını kaybetti. BBC tarafından yapılan araştırmalarda Sahil Güvenliğinin verdiği bilgilerde tutarsızlık ortaya kondu. 2023 yılında da anti-göçmen aşırı sağ partiler güçlenmeye devam ederken, savaşın ortasından kaçmaya çalışan binlerce sivilin hâlâ güvencesi yok.

Temmuz

Avrupa'nın büyük kısmını etkisi altına alan göç Hollanda'da da karşılık buluyor. Irkçılık ve aşırı sağın beslendiği bu gündemden Rutte Hükümeti de nasibini aldı ve 7 Temmuz'da koalisyon çöktü. Yapılacak seçimlerde Hollanda'da aşırı sağın güçlenmesine ve liberal değerlerin zarar görmesine tanık olacağız.

Ağustos

23 Ağustos'ta Rusya'daki Wagner Grubu'nun lideri Prigojin içinde bulunduğu uçağın düşmesi sonucu hayatını kaybetti. Daha önce Rusya Devlet Başkanı Putin'e karşı darbe girişiminde bulunduğu bilinen Prigojin, otoriter her ülkede olduğu gibi muhalifleri temizleme operasyonuna kurban gitti.

Eylül

30 Eylül'de Slovakya'da düzenlenen genel seçimlerde yarışı 1. tamamlayan parti popülistliği ve Putin yanlılığıyla bilinen Robert Fico'nun partisi oldu. AB yanlısı pro-liberal Yenilikçi Slovakya Partisi ise 2. olmuş durumda. Balkanlar özgürlükçüleri adına kötü bir gelişme olduğunu söyleyebiliriz.

Ekim

Polonya'da yapılan genel seçimlerde 8 yıldır ülkeyi yöneten popülist muhafazakar Hukuk ve Adalet Partisi çoğunluğu kaybetti. Tusk'ın başında olduğu merkez sağın liberal, merkez ve sosyal demokrat ortaklarıyla parlamentoda çoğunluğu sağlaması liberal cephe için önemli bir kazanım. Küresel demokratik gerilemenin endişe verici düzeylere yaklaştığı bu günlerde, Polonya örneği liberal demokrasileri savunma motivasyonumuzu arttırıyor.

Kasım

19 Kasım'da düzenlenen Arjantin Başkanlık Seçimleri 2. Turu'nda liberteryen aday Javier Milei başkanlığı kazandı. Dünyanın ilk açık liberteryen kimlikli adayı olan Milei'nin bakanlık kapatma ve sosyal yardımları kaldırma gibi daha önce görülmemiş vaatlerin yanında dolar kullanımına geçilmesi ve Arjantin'in BRICS'ten çıkarılması gibi vaatleri de mevcuttu. Milei'nin başkan seçilmesi, dünyanın gözünü liberteryen pratiğe çevirmesini sağladı.

Aralık

17 Aralık'ta Sırbistan'da düzenlenen genel seçimlerde popülist cumhurbaşkanı Vucic'in desteklediği merkez sağcılar yeniden parlamento çoğunluğunu aldı. Moskova'ya sıcak tutumu ile bilinen mevcut iktidarın yeniden seçimleri kazanması Balkanlar adına üzücü bir gelişme oldu. Bölgede çoğulculuk ve demokrasi ilkelerine yönelik endişeler artıyor. Uluslararası toplumun bu duruma yönelik yaklaşımı takip edilmeli.